

Řízení pohledávek ve vybrané společnosti

Denisa Kolíková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa Kolíková**
Osobní číslo: **M210393**
Studijní program: **B0411P050002 Účetnictví a daně**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Řízení pohledávek ve vybrané společnosti**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Proveďte průzkum literárních zdrojů a zpracujte teoretické poznatky týkající se pohledávek, jejich řízení a zachycení v účetnictví.

II. Praktická část

- Charakterizujte vybranou společnost.
- Proveďte analýzu současného stavu řízení pohledávek a jejich evidence ve vybrané společnosti.
- Na základě analýzy navrhněte opatření ke zlepšení současného stavu.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BREALEY, Richard A.; MYERS, Stewart C. a ALLEN, Franklin. *Principles of corporate finance*. Thirteenth edition. New York: McGraw-Hill Education, 2020. ISBN 978-1-260-56555-3.
KNÁPKOVÁ, Adriana; PAVELKOVÁ, Drahomíra; REMEŠ, Daniel; a ŠTEKER, Karel. *Finanční analýza: Komplexní průvodce s příklady – 3., kompletně aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0563-2.
PERTHEN, Ervín. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-952-6.
ŠTEKER, Karel a OTRUSINOVÁ, Milana. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3184-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zuzana Crhová, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2024**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

Ing. Milana Otrusínová, Ph.D.
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

**PROHLÁŠENÍ AUTORA
BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE**

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípustí-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou řízení pohledávek ve vybrané společnosti. Teoretická část je zpracována metodou rešerše odborných zdrojů a zaměřuje se na základní charakteristiku pohledávek, jejich řízení a dále vybrané ukazatele finanční analýzy. Následně je krátce představena vybraná společnost a s využitím získaných teoretických poznatků je analyzován systém řízení jejích pohledávek. Cílem je analyzovat a zhodnotit současný stav a na základě výsledků navrhnout určitá doporučení pro zlepšení.

Klíčová slova: pohledávky, řízení pohledávek, pohledávky po splatnosti, vymáhání pohledávek, finanční analýza

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of receivables management in a selected company. The theoretical part is processed using the method of research of professional sources and focuses on the basic characteristics of receivables, their management and selected indicators of financial analysis. Subsequently, the selected company is briefly introduced and its receivables management system is analysed using the acquired theoretical knowledge. The aim is to analyse and evaluate the current situation and, based on the results, to propose certain recommendations for improvement.

Keywords: receivables, receivables management, overdue receivables, debt collection, financial analysis

Velké díky patří vedoucí mé bakalářské práce Ing. Zuzaně Crhové, Ph.D. za její trpělivost, odborné vedení a především cenné rady.

Také bych moc ráda poděkovala vybrané společnosti za poskytnutí potřebných podkladů a vstřícný přístup.

Nesmím zapomenout poděkovat své rodině a přátelům za jejich podporu během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CHARAKTERISTIKA POHLEDÁVEK.....	12
1.1 VYMEZENÍ POHLEDÁVEK.....	12
1.2 ČLENĚNÍ POHLEDÁVEK.....	12
1.3 OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK	13
1.4 VZNIK A ZÁNİK POHLEDÁVEK.....	14
1.5 INVENTARIZACE POHLEDÁVEK	14
1.6 OPRAVNÉ POLOŽKY	15
1.6.1 Účetní opravné položky	16
1.6.2 Daňové opravné položky.....	16
1.6.3 Odpis pohledávek.....	17
2 ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK	18
2.1 PREVENTIVNÍ ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	18
2.1.1 Hodnocení odběratele.....	19
2.1.2 Zajištění pohledávek	20
2.2 VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK PO SPLATNOSTI.....	21
2.2.1 Mimosoudní cestou	22
2.2.2 Soudní cestou	22
3 VYBRANÉ UKAZATELE FINANČNÍ ANALÝZY	25
3.1 ANALÝZA FINANČNÍCH VÝKAZŮ	25
3.2 ANALÝZA ABSOLUTNÍCH UKAZATELŮ	26
3.2.1 Horizontální analýza	26
3.2.2 Vertikální analýza	27
3.3 ANALÝZA POMĚROVÝCH UKAZATELŮ	27
3.3.1 Analýza likvidity	27
3.3.2 Analýza aktivity	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 PŘEDSTAVENÍ VYBRANÉHO PODNIKU	32
4.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY SPOLEČNOSTI.....	32
4.3 HISTORIE, SOUČASNOST A VIZE SPOLEČNOSTI	34
4.4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	35
4.5 ÚČETNÍ METODY A OBECNÉ ÚČETNÍ ZÁSADY	35
4.6 ANALÝZA MAJETKOVÉ A FINANČNÍ STRUKTURY	36

4.6.1	Analýza majetkové struktury	37
4.6.2	Analýza finanční struktury	39
5	EVIDENCE POHLEDÁVEK A JEJICH ŘÍZENÍ VE SPOLEČNOSTI	41
5.1	ZACHYCENÍ POHLEDÁVEK V ÚČETNICTVÍ	41
5.2	STRUKTURA POHLEDÁVEK SPOLEČNOSTI	42
5.2.1	Struktura pohledávek v rozvaze	42
5.2.2	Struktura pohledávek dle doby splatnosti	43
5.3	ANALÝZA VÝNOSŮ	44
5.4	ANALÝZA POMĚROVÝCH UKAZATELŮ	44
5.4.1	Analýza likvidity	44
5.4.2	Analýza aktivity	46
5.5	ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK	47
5.5.1	Předcházení vzniku pohledávek po splatnosti	47
5.5.2	Řešení pohledávek po splatnosti	48
5.6	OPRAVNÉ POLOŽKY K POHLEDÁVKÁM	49
5.7	ODPIS POHLEDÁVEK	49
6	SHRnutí ANALYTICKÉ ČÁSTI A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	50
	ZÁVĚR	53
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
	SEZNAM OBRÁZKŮ	57
	SEZNAM TABULEK	58

ÚVOD

Pohledávky jsou velmi důležitou součástí každého podniku, a proto by jim měla být poskytnuta dostatečná pozornost. Spousta firem si často ani neuvědomuje, jak důležité je jejich správné řízení pro zdravé fungování společnosti. Pro věřitele může být značným problémem, pokud nejsou odběratelé ochotni splácet včas a v případě velkého objemu neuhrazených pohledávek vzniká riziko, že v pohledávkách budou vázány někdy i nemalé peníze. Nejenže finanční prostředky není možné dále investovat pro rozvoj společnosti, ale také může při dlouhodobých potížích docházet k riziku platební neschopnosti.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Úvod teoretické části se zabývá nejen základní charakteristikou pohledávek, ale i tím, jak je tato problematika zachycována v účetnictví. Další podstatnou oblastí je vymezení samotného řízení pohledávek, kam spadá jednak jakým způsobem se dá vzniku pohledávek po splatnosti předcházet, tak jaké jsou možnosti řešení, pokud k této situaci dojde. Pro správné provedení finanční analýzy jsou v poslední kapitole teoretické části popsány vybrané ukazatele. Následně jsou získané poznatky využity při zpracování praktické části.

Ta je zaměřena na vybranou společnost, kterou je PRESSKAN system, a. s. Úvodem je představena základní charakteristika společnosti, její historie, a organizační struktura. Také jsou zmíněny využívané účetní metody a obecné účetní zásady, na základě kterých jsou sestavovány účetní výkazy. Jeden z výkazů, konkrétně rozvaha společnosti, je hned v další kapitole rozebrán formou analýzy majetkové a finanční struktury pro utvoření si základní představy fungování podniku v posledních letech.

Dále se praktická část zaměřuje na konkrétnější informace ohledně pohledávek společnosti. Nejdříve je uvedeno zachycení pohledávek v účetnictví a také jejich struktura na základě rozdělení v rozvaze i z hlediska doby splatnosti. S využitím poměrových ukazatelů je analyzována likvidita a aktivita společnosti. Důležitou součástí je i to, jak se společnost snaží předcházet pohledávkám po splatnosti a jak řeší případné vzniklé problémy. V poslední části je možné sledovat vývoj opravných položek a daňových i nedaňových odpisů pohledávek v účetnictví.

V závěru práce je stav pohledávek zhodnocen a jsou navržena některá doporučení ke zlepšení tohoto současného stavu.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat současný stav pohledávek a jejich řízení ve vybrané společnosti a na základě výsledků této analýzy následně navrhnout vhodná doporučení pro zlepšení. Vybranou společností je PRESSKAN system, a. s., která se zabývá výrobou, montáží a servisem technologických celků pro tlakové kanalizační systémy.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. První, tedy teoretická, část je zpracována na základě odborných zdrojů, a to zejména literárních, se zaměřením na pohledávky, jejich zachycení v účetnictví, systém řízení a také finanční analýzu. Tyto teoretické poznatky jsou následně využity pro zpracování praktické části.

V úvodu praktické části je charakterizována vybraná společnost, organizační struktura a také jsou popsány některé účetní metody a obecné účetní zásady, kterými se společnost řídí. Dále je krátce rozebrána analýza majetkové a finanční struktury. Pro tohle provedení byla stěžejní horizontální a vertikální analýza vybraných položek aktiv a pasiv. Podklady pro vypracování byly získány zejména z veřejně dostupných zdrojů, konkrétně účetních závěrek společnosti za účetní období 2020 - 2022. Byla využita i metoda komparace v souvislosti porovnání výsledků analyzované společnosti s průměrem odvětví, do kterého spadá její hlavní činnost dle klasifikace CZ-NACE. Statistická data byla využita ze stránek Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky.

Následně se práce zabývá zachycením pohledávek v účetnictví a jejich strukturou. Také je díky analýze poměrových ukazatelů představeno, jak si společnost vede v oblasti likvidity a aktivity. V téhle části jsou pro lepší srovnání využity informace z účetních výkazů za více období za sebou, konkrétně 2017 – 2022. Důležitou součástí praktické části je také shrnutí toho, jak společnost své pohledávky řídí. Sem spadá jak prevence vzniku pohledávek po splatnosti, tak i postup řešení v případě, kdy odběratelé své pohledávky neuhradí včas. Velmi přínosné pro zpracování byly interní informace získané díky komunikaci s účetní analyzované společnosti. Ke konci práce je ve stručnosti shrnuto, jak se vyvíjí opravné položky a odpisy pohledávek společnosti v posledních letech.

Na základě provedených analýz jsou v závěru práce navržena určitá doporučení pro zlepšení současného stavu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA POHLEDÁVEK

Pro správné provedení analýzy je potřeba dobře rozumět také teoretickému vymezení pohledávek. Z tohoto důvodu bude následující kapitola zaměřena na jejich základní charakteristiku a další pojmy, které s nimi úzce souvisí.

1.1 Vymezení pohledávek

Podle Novotného (2023) tvoří pohledávky nedílnou součást aktiv každé účetní jednotky. Představují právo věřitele od odběratele chtít plnění závazku za dodání zboží či poskytnutí služby.

Šteker a Otrusinová (2021) chápou pohledávku jako dosud neuspokojený neboli neuhrazený nárok věřitele vůči dlužníkům.

Brychta (2023) zase vymezuje pohledávku jako právo věřitele požadovat po dlužníkovi plnění určitého dluhu. Důležité je, že dlužník má povinnost svůj dluh splatit a věřitel má právo tohle plnění vymáhat.

Pohledávky jsou považovány za významný zdroj financování, a proto jsou pro všechny ekonomické subjekty značně důležité. V praxi jsou pohledávky spojeny především s prodejem produktů nebo služeb na fakturu s odloženou splatností. To znamená, že zákazník může zaplatit později a nemá povinnost platby ihned v okamžiku uskutečnění prodeje. (Vochozka a kol., 2021)

1.2 Členění pohledávek

Brychta (2023) rozděluje pohledávky na pohledávky z obchodního styku (za odběrateli, ze směnek, z titulu poskytnutých provozních záloha jiné), dále pohledávky za zaměstnanci, za společníky nebo z titulu derivátových operací.

Dušek (2023) zmiňuje i rozlišení základních druhů pohledávek a závazků pro správné naplnění účetních výkazů (rozvahy). Protože v rozvaze jsou řádky: Jiné pohledávky, Jiné závazky. Tj. jiné než obchodní. Knápková et al. (2017) také dodává, že dlouhodobé pohledávky jsou součástí oběžného (tzn. krátkodobého) majetku, i přes to, že mají dobu splatnosti delší než 1 rok.

Podle Šteker a Otrusinové (2021) můžeme doplnit, že evidenci ve vztahu k dohodnuté lhůtě splatnosti lze zabezpečit pomocí analytických účtů. Pohledávky se dále dají evidovat podle jednotlivých dlužníků. V účetnictví a účetních výkazech tak můžeme najít pohledávky

z obchodních vztahů, pohledávky za společníky nebo zaměstnanci, pohledávky za státem apod.

Perthen (2015) rozřazuje pohledávky formálně, a to podle hodnocení bonity dlužníka následovně:

- a) standardní pohledávky – splácené dlužníkem podle dohodnutých podmínek,
- b) sledované pohledávky – dá se předpokládat, že pohledávka bude plně splacena,
- c) nestandardní pohledávky – splacení pohledávky v plné výši je nejisté, ačkoliv částečné splacení je velmi pravděpodobné,
- d) pochybné pohledávky – plné splacení pohledávky je vysoce nepravděpodobné, zároveň částečná úhrada je možná a pravděpodobná,
- e) ztrátové pohledávky – splacení v plné výši je téměř nemožné, tyto pohledávky se jeví jako nenávratné nebo návratné pouze částečně ve velmi malé hodnotě.

Také je nutno dodat, že pro zařazení pohledávky do určité třídy je nezbytné pohledávku, chování dlužníka a jeho bonitu průběžně sledovat, a to úměrně výši a významu pohledávky. (Perthen, 2015)

1.3 Oceňování pohledávek

Oceňování pohledávek v účetnictví podnikatelů se řeší zejména zákonem č. 563/1991 Sb. o účetnictví, dále vyhláškou č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a Českými účetními standardy.

Pohledávky se při vzniku ocení jejich jmenovitou hodnotu, ale v případě, kdy byly nabyty za úplatou nebo vkladem, ocení se pořizovací cenou. Také je lze ocenit reálnou hodnotou v případech podle zvláštního předpisu. (Brychta, 2023) Martinovičová et al. (2019) dodává, že pohledávky oceněné nominální hodnotou je možné snížit o opravné položky nebo prostřednictvím odpisu pohledávek.

Šteker a Otrusínová (2021) rozlišují dva okamžiky ocenění pohledávek, a to okamžik vzniku (ocenění jmenovitou hodnotou nebo pořizovací cenou) a okamžik sestavení účetní závěrky. Ve druhém případě existují dvě základní možnosti ocenění. Jedná se o ocenění historickou cenou a reálnou hodnotou.

Jestliže má podnikatel pohledávku vyjádřenou v cizí měně, musí být před zaúčtováním převedena na českou měnu. Účetní jednotka pro tyto účely musí mít stanoveno vnitřním předpisem, jestli bude využívat denní nebo pevný kurz podle ČNB. (Pilátová, 2011)

1.4 Vznik a zánik pohledávek

Pohledávky vznikají při obchodním styku formou dosud neuhrazených faktur za dodání majetku, výrobků, zboží nebo služeb, přičemž jsou typicky spojeny s výnosem (např. tržby za prodej výrobků na fakturu). Pohledávky také mohou vzniknout v souvislosti poskytnutí zálohy nebo placení předem dodavateli za poskytnutí výrobků, zboží nebo služeb. V tomhle případě pohledávka představuje nárok na toto zboží nebo službu. (Martinovičová et al., 2019; Šteker a Otrusinová, 2021)

V momentě, kdy dlužník vyrovná svůj dluh a tím je věřitel uspokojen, pohledávka zaniká (Novotný, 2023).

Podle Šantrůčka a Štědry (2012) lze shrnout, že nejběžnější a nejčastější situací, kdy zanikne pohledávka, je její částečná nebo úplná úhrada.

Mezi některé další způsoby zániku pohledávek se řadí například (Šantrůček a Štědra, 2012; Doleček, ©2022):

- vzájemný zápočet pohledávek a závazků,
- nahrazení jinou pohledávkou,
- postoupení pohledávky,
- prominutí dluhu,
- promlčení.

1.5 Inventarizace pohledávek

Brychta (2023) uvádí, že inventarizace je prováděna zpravidla k rozvahovému dni a je díky ní zjišťováno, zda skutečný stav odpovídá stavu pohledávek zachycenému v účetnictví. Při inventarizaci je vhodné obeslat své odběratele tzv. konfirmačními dopisy.

Dle Duška (2023) jsou konfirmační dopisy vzájemným odsouhlasením nevyrovnaných závazků a pohledávek mezi klienty. Nemusí se provádět jen k rozvahovému dni, ale i kdykoliv v průběhu účetního období. Je to nedílnou součástí roční inventury, často to může odhalit chyby v zaúčtování, například když je chybně spárovaná úhrada na jiného klienta

nebo doklad. Šebestíková (2013) také dodává, že potvrzením evidované částky dlužník uznává své závazky, což může být důkazní materiál v případě, kdybychom se rozhodli neuhrazené pohledávky po splatnosti vymáhat.

Skutečné stavy pohledávek se zjišťují dokladovou inventurou., protože fyzická inventura se používá pouze u položek, které se dají fyzicky spočítat nebo změřit. Dokladová inventura probíhá zejména s knihou faktur, kdy zůstatky musí souhlasit se zůstatky v účetnictví, konkrétně na účtech pohledávek. Významným nástrojem pro inventarizaci pohledávek jsou jejich saldokonta, což je analytická evidence jednotlivých odběratelů. Samozřejmě pro jejich využití je podmínkou průběžné účtování vystavení faktur a jejich, alespoň částečné, úhrady. V inventarizaci se také dále ověřuje, jestli není reálná hodnota nižší než hodnota v účetnictví, což ovlivňuje hned několik rizikových faktorů. Těmito faktory jsou například schopnost dlužníka splácet, vývoj inflace, úrokových měn, měnových kurzů a podobně. (Dušek, 2023; Šebestíková, 2013)

Jak už z výše uvedeného vyplývá, cílem inventarizace je tedy zjištění, jestli účetní jednotka vedla evidenci správným způsobem a jestli je reálná hodnota pohledávek rovna hodnotě v evidenci. (Vochozka a kol., 2021) Brychta (2023) také dodává, že případné inventarizační rozdíly se musí zaúčtovat do účetního období, kdy se samotná inventarizace provádí. Na základě toho pak může účetní jednotka tvořit opravné položky.

1.6 Opravné položky

V § 25 odst. 3 zákona o účetnictví je zakotvena zásada opatrnosti, a pro její dodržení se využívají v podvojném účetnictví rezervy, opravné položky a odpisy majetku. Opravné položky vyjadřují pouze přechodné snížení hodnoty hmotného a nehmotného majetku, zásob nebo pohledávek (narozdíl od odpisu pohledávky, což znázorňuje trvalé snížení hodnoty). V případě pohledávek je nejčastějším důvodem tvorby opravných položek situace, kdy je pohledávka po lhůtě splatnosti. (Korbelová, 2022; Skálová, 2022; Šteker a Otrusínová, 2021) Korbelová (2022) uvádí, že za významnou dobu prodlení je možné považovat více než 90 dní. Každých 90 dní by se měla tvořit opravná položka ve výši 10 %, ovšem v praxi se na tuhle povinnost často zapomíná nebo vůbec nejsou zadány podmínky, jak opravné položky tvořit.

Opravné položky se vytváří na základě prokázaného snížení ocenění majetku v účetnictví v rámci inventarizace. Výši opravných položek, tedy jejich konečné zůstatky, vykazuje podnik v aktivech a snižují brutto hodnotu aktiv formou sloupce korekce. (Skálová, 2022)

Důležitou zmínkou podle Vlčkové (2020) je to, že je možno tvořit opravné položky účetní i zákonné, ale pouze maximálně do výše účetní hodnoty pohledávky, tzn. danou účetní hodnotu nesmí přesáhnout. K jednotlivým pohledávkám, ke kterým jsou tvořeny opravné položky, se musí vést samostatná evidence.

Podrobnosti o účtování opravných položek jsou uvedeny v § 55 vyhlášky č. 500/2002 Sb.

1.6.1 Účetní opravné položky

Za splnění určitých podmínek lze podle zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů vytvářet daňově uznatelné opravné položky k pohledávkám. Při nesplnění těchto podmínek, nebo cokoliv nad rámec tohoto zákona, jsou vytvořené opravné položky daňově neúčinné. Účetní jednotka si ve své vnitřní směrnici určí detaily tvoření těchto opravných položek sama a na základě toho je tvoří. Závisí to tedy pouze na rozhodnutí jednotlivé účetní jednotky. (Šteker a Otrusinová, 2021)

Šteker a Otrusinová (2021) také dodávají, že mohou nastat situace, kdy už nebude důvod pro jejich existenci. V takovém případě (např. úhrada nebo postoupení pohledávky) se opravné položky sníží, případně úplně zruší.

1.6.2 Daňové opravné položky

Daňové (záonné) opravné položky jsou vymezeny v zákoně o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu. Musí být řádně zaúčtované v souladu s účetními předpisy, tzn. nestačí je pouze uvádět v daňovém přiznání. Není-li zákonem o rezervách výslovně stanoveno jinak, opravné položky je možné tvořit pouze k pohledávkám, které byly při jejich vzniku účtovány do zdanitelných výnosů. Opravné položky má společnost povinnost zrušit v okamžiku, ve kterém pominuly důvody pro jejich tvorbu, např. při úhradě pohledávky, odpisu pohledávky apod. (Bartůšková, ©2021; Pilátová, 2011)

Analyzovaná společnost v praktické části využívá daňové opravné položky pouze dle § 8a a § 8c zákona o rezervách, proto budou podrobněji rozebrány jen tyto metody.

Zákonné opravné položky k nepromlčeným pohledávkám dle § 8a zákona o rezervách

Skálová (2022) v souladu se zákonem o rezervách uvádí, že opravná položka lze tvořit v případě, že od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo:

- 18 měsíců – do výše až 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců – do výše až 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Autorka také zmiňuje nutnost posuzovat toto ustanovení v souladu s promlčecí lhůtou, která je v současnosti podle občanského zákoníku 36 měsíců. Účetní jednotky tedy mají časový limit 6 měsíců, kdy může vytvořit maximální zákonnou opravnou položku. (Skálová, 2022)

Zákonné opravné položky k „malým“ pohledávkám dle § 8c zákona o rezervách

Je možné vytvořit opravnou položku až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky bez příslušenství. Tenhle způsob lze využít pro ty pohledávky, které splňují následující základní podmínky:

- rozvahová hodnota v okamžiku vzniku nebyla vyšší než 30 000 Kč,
- celková hodnota pohledávek bez příslušenství vůči stejnému dlužníkovi nepřesáhla částku 30 000 Kč,
- od doby splatnosti uplynulo více než 12 měsíců.

O pohledávkách, které využijí toto ustanovení, je povinnost vést samostatnou evidenci. (Bartůšková, ©2021; Skálová, 2022)

1.6.3 Odpis pohledávek

Podle Vlčkové (2020) může být opravná položka zrušena a tím pohledávka odepsaná, v případě, kdy už bude vytvořena opravná položka ve výši 100 % hodnoty nepromlčené pohledávky. Takovou pohledávku nazýváme nedobytnou. I když je pohledávka odepsaná, musí se sledovat do doby jejího zániku pomocí podrozvahových účtů.

Pokud je pohledávka trvale nedobytná, musí být odepsaná z důvodu zásady opatrnosti. Tenhle krok znázorňuje trvalé snížení hodnoty pohledávky a je nevratný. (Šebestíková, 2013)

Odpis pohledávek povoluje zákon o daních z příjmů provádět dvěma způsoby, a to odpis pohledávky do výše kryté opravnými položkami, které jsou vytvořeny dle zákona o rezervách, nebo pohledávku odepsat jednorázově. (Šebestíková, 2013)

2 ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK

Podle Vochozky a kol. (2021) je zapotřebí s pohledávkami zacházet správným způsobem už jen z důvodu, že často tvoří velmi podstatnou část aktiv obchodních firem. V pohledávkách může mít společnost vázané velké množství finančních prostředků a tím pádem je nemůže využít k dalšímu zhodnocení nebo splácení svých závazků. Smyslem řízení pohledávek není žádné nemít, ale společnost chce docílit zajištění stavu finančních prostředků, kdy bude schopna splácet své závazky a bude mít možnost podnik do budoucna rozvíjet. Cílem je tedy ochrana firmy proti velkému množství uhrazených faktur s velkým zpožděním a minimalizace pohledávek úplně nedobytných.

Bařinová a Vozňáková (2007) uvádí, že je potřeba u každé společnosti vytvořit spolehlivý a přehledný systém, jak s nimi bude nakládat. Tenhle systém by měl být podle autorky vytvořený podle vlastních zkušeností a rozsahu a druhu činnosti. Odběratele je vhodné si rozdělit do několika skupin a podle různých kritérií (např. dosavadní platební disciplína nebo velikost a opakovanost dodávek) přiřadit jednotlivým skupinám platební podmínky.

Pro minimalizaci vzniku nedobytných pohledávek je nezbytné nalézt správná preventivní a zajišťovací opatření. Pokud si firma nastaví systém správně, může se vyhnout výkyvům příjmů a výdajů a udrží si svou provozuschopnost. V momentě, kdy už se neuhrazené pohledávky musí vymáhat, jde o velmi zdoluhavý a mnohem dražší proces. Navíc je velmi náročné orientovat se v současné legislativě, proto se to musí řešit s pomocí firemních právníků nebo jiných externích společností, což tvoří další náklady. (Vochozka a kol., 2021). Perthen (2015) také velmi zdůrazňuje, že úplně nejefektivnější a finančně nejméně náročný postup je, když se společnost co nejvíce vyhne už samotnému vzniku problémových pohledávek. Následné vymáhání téměř nikdy není stoprocentní a jde spíše o zmírnění ztráty než o úplnou úhradu.

Vochozka a kol. (2021) rozděluje činnosti řízení pohledávek do několika částí, které spolu úzce souvisí. Těmito částmi jsou prevence, monitorování a následné vymáhání.

2.1 Preventivní zajištění pohledávek

Dle Vochozky a kol. (2021) se dá prevence označit za základ řízení pohledávek a jejím úkolem je zabezpečit minimalizaci vzniku pohledávek splácených s velkým zpožděním nebo úplně nedobytných. Jak již bylo výše zmíněno, i pro Perthena (2015) je nejdůležitější prevence z toho důvodu, že když se podcení, společnost se může dostat do problémů, které

není jednoduché řešit jak finančně, tak i časově. Téměř vždy je následné vymáhání už pouze snaha o zmírnění ztráty. Je ale také velmi důležitá schopnost rozhodování, které pohledávky se ještě vyplatí vymáhat a u kterých případů by to ztrátu ještě více prohloubilo.

2.1.1 Hodnocení odběratele

Hodnocení odběratele je úplně prvním krokem, který by měla firma podniknout při snaze vyhnout se problémovým pohledávkám. Pomocí ověření odběratele lze částečně zjistit, nebo alespoň předpokládat, zda bude schopen platit své závazky. Je dobré se rozhodnout, zda si bude společnost informace nacházet sama nebo si pro tyto účely najde externí společnost, např. inkasní kancelář. Dané prověření specializovanou společností může být vedeno i velmi důsledně včetně analýzy celkové finanční situace dlužníka, například v případě velkých podnikajících institucí. Zdrojů pro nacházení informací je spousta, kdy některé jsou volně přístupné, některé zpoplatněné nebo dokonce zcela utajené. (Boháčková Šváblová, 2022; Vochozka a kol., 2021)

Boháčková Šváblová (2022) uvádí, že prověřit bonitu a aktuální stav potencionálního obchodního partnera je potřeba minimálně ve dvou rejstřících, a sice exekučním a insolvenčním. Z těchto rejstříků se zjistí, jestli v souvislosti s potencionálním obchodním partnerem neprobíhá insolvenční nebo exekuční řízení. V tomhle případě se důrazně nedoporučuje uzavírat smluvní vztah, nebo je minimálně nutno situaci prověřit s advokátem. Dalším základním zdrojem je také obchodní rejstřík, konkrétně sbírka listin, ve které jsou zveřejňovány účetní závěrky a ve stanovených případech i výroční zprávy. Autorka jako další zdroj dodává například i katastr nemovitostí pro získání přehledu o nemovitém majetku, konkrétně zda není zastaven zástavními nebo exekutorskými právy.

Perthen (2015) zmiňuje i možnost si informace k historii dlužníka vyžádat přímo od něj, často ale bude potřeba se porozhlédnout i jinde. Přímo od dlužníka si lze vyžádat například potvrzení o příjmech od zaměstnavatele, jde-li o fyzickou osobu, nebo daňové přiznání za předcházející období, jde-li o podnikatele. Autor jako další zdroje dodává i Administrativní registr ekonomických subjektů (ARES), který obsahuje nejen informace z obchodního rejstříku, ale také údaje o plátcovství DPH, informace o vydaných živnostenských oprávněních a další. Určité údaje také můžeme nalézt v Daňovém portálu, kde je uvedeno, jestli není potenciální dlužník veden jako tzv. nespolehlivý plátc.

2.1.2 Zajištění pohledávek

Dalším krokem je podle Boháčkové Švábové (2022) zvážit, zda je pro obchodní vztah vhodná úprava smlouvy např. o zálohu nebo protiplnění. Také je potřeba z důvodu rizikovosti promyslet možnost zajištění nebo utvrzení tohoto vztahu. To jsou instituty, díky kterým věřitel posílí práva svého nároku v rámci uzavíraných smluv a také zvýší šanci vymožení pohledávek. V případě průběhu insolvenčního řízení mají výhodnější postavení věřitelé, kteří mají své pohledávky zajištěné než ti, kteří na tuhle možnost nemysleli.

Díky zajišťujícím institutům pohledávek je možnost plnění daného dluhu nahradit. V tom je rozdíl od institutů utvrzujících, které pouze utvrzují v tom, že pohledávka existovala. Příkladem utvrzujícího institutu může být uznání dluhu, kdy dlužník v písemné formě potvrzuje existenci dluhu a prodlužuje jeho splatnost. V praxi se pro tenhle účel využívá například směnka vlastní. (Doleček, ©2022; Vochozka a kol., 2021) Perthen (2015) k tomu také dodává, že směnka se využívá poměrně často z důvodu její jednoduchosti a rychlosti.

Zajištění pohledávky podle Perthena (2015) působí i psychologicky tím, že všechny jeho formy automaticky obsahují i motivační prvek. Dlužník bude spíše plnit zajištěnou pohledávku než případnou jinou nezajištěnou, protože se jí vyhne mnohem obtížněji. Vochozka a kol. (2021) uvádí, že nezajištěné pohledávky se často vyskytují u spolehlivých odběratelů nebo těch, s kterými má už společnost zkušenosti. Pokud je odběratel neznámý, nový nebo i jednorázový, je lepší pohledávku zajistit.

Nejčastěji se rozlišuje zajištění závazku věcné, kam spadá zástava majetku, a osobní, tzn. ručení třetí osoby, která se zaváže dluh splatit, pokud toho původní dlužník není schopen. (Šantrůček a Štědra, 2012) Doleček (©2022) zmiňuje jako nejčastější zajišťovací instituty zástavní právo, ručení, finanční záruku, zajišťovací převod práva nebo srážky ze mzdy. Perthen (2015) nebo Vochozka a kol. (2021) také přidávají pojištění pohledávek, výhradu vlastnického práva, dokumentární akreditiv či faktoring a forfaiting.

Podstatou **zástavního práva** je, že v případě, kdy dlužník řádně nesplácí svůj dluh, věřitel má právo zpeněžit zástavu a z jejího výtěžku umořit dlužníkovu pohledávku. Zástavní právo k nemovitosti se často využívá například u pohledávek v řádu statisíců a vyšších, zajištění na movitých věcech se nevyužívá tak často. (Boháčková Švábová, 2022; Perthen, 2015)

Pohledávku lze také zajistit **ručením**. Když dlužník řádně nesplácí svůj dluh, věřitel se může obrátit na třetí osobu, a sice ručitele, který se písemně zavázal v takovém případě dluh

uhradit. (Boháčková Šváblová 2022) Perthen (2015) tenhle způsob doporučuje zejména pro pohledávky v nižších nominálních hodnotách.

Často využívaným zajišťovacím prostředkem je také **smluvní záloha**. Poskytnutí zálohy nebo i celé částky předem závisí pouze na dohodě účastníků smluvního vztahu. (Pilátová a Richter, 2011)

Z důvodu, aby věřitel nepřišel o veškeré finanční prostředky se někdy přistupuje i k **postoupení pohledávky** (změna v osobě věřitele), kdy získá alespoň částečnou úhradu dlužné částky. Protože už se k tomuto typu zajištění často přistupuje až v případě, kdy je pohledávka po splatnosti, je naprosto obvyklé, že částka za postoupení je nižší, než je nominální hodnota. Původní věřitel by měl také myslet na vyloučení své odpovědnosti za dobytost pohledávky ve smlouvě o postoupení, aby se v budoucnu nedostal do problémů. (Vochozka a kol., 2021; Perthen, 2015)

2.2 Vymáhání pohledávek po splatnosti

Podnikatel by po celou dobu trvání pohledávky měl sledovat vývoj jejího splácení a situaci dlužníka. Monitorovat by vše měl průběžně, preventivně a v pravidelných intervalech. Pod procesem monitorování si můžeme představit celý souhrn činností zahrnující zejména evidenci a kontrolu pohledávek, vztah mezi výší prodejů a pohledávek a také kontrolu vzniku pohledávek po splatnosti. (Vochozka a kol., 2021; Perthen, 2015)

I v případě, že podnikatel vyvine veškerou snahu zabránit problémům, někdy není možné vzniku problémových pohledávek zabránit. V momentě, kdy se to ale objeví je potřeba začít s vymáháním co nejdříve, nejlépe ihned, protože časem může dojít k růstu nákladů s tímto spojených. Také je důležité myslet na existenci promlčecí lhůty, která trvá tři roky. (Vochozka a kol., 2021)

Podle Perthena (2015) by měl věřitel nejdříve vyvinout snahu a nabídnout dlužníkovi určité výhody, které by mu pomohly při úhradě. Nabízí se třeba nepostížení za určitých podmínek, pokud by se dostal do prodlení nebo vytvoření splátkového kalendáře, aby byl dlužník schopen řádně platit. Nejlepším způsobem je dohoda s dlužníkem na dozajištění pohledávky, pokud už zajištění nebylo předem sjednáno, a to i pokud bude prodloužena splatnost. Pokud tyto metody selžou, je potřeba přistoupit k vymáhání, eventuálně se pokusit pohledávku prodat (postoupení pohledávky).

2.2.1 Mimosoudní cestou

Čím déle po splatnosti pohledávka je, tím náročnější je pro věřitele inkaso částky získat. Proto se doporučuje jednat co nejdříve. Prvním krokem by mělo být určitě ověření u samotného dlužníka, jestli fakturu skutečně dostal a nenastal problém hned při jejím doručení. Pokud je tohle odběratelem potvrzeno, a i přesto platba nebyla uskutečněna, následuje telefonická upomínka. Tenhle způsob je účinný u podnikatelů, kteří mají větší množství odběratelů s většinou malými objednávkami. Ačkoliv je to efektivní metoda, nevýhodou je absence prokazatelnosti v případě dalšího řízení. Z tohoto důvodu je také vhodný způsob upomínání elektronickou poštou, kde je efektivita z hlediska času podobná jako u telefonického kontaktu a navíc je prokazatelnost velkou výhodou. (Vochozka a kol. 2021)

Podle Pevné (2021) je zasílání upomínek a telefonický kontakt základní technikou, pokud chce podnikatel vymáhat pohledávky po splatnosti předtím, než přistoupí k soudnímu nebo jinému způsobu. Jako další možnost autorka zmiňuje i umístění odběratele na tzv. stop list na další dodávky, což může dlužníka motivovat k uhrazení dluhu.

Vochozka a kol. (2021) uvádí další krok, který spočívá v oficiálních písemných upomínkách. To může být odesláno prostřednictvím doporučené pošty, nebo taky osobně doručeno. Písemných upomínek může být i několik a měly by mít na dlužníka i psychologický efekt. Věřitel by měl v téhle fázi stupňovat svůj tlak například formou upozornění na smluvní pokuty, odstoupení od smlouvy, uplatnění úroků z prodlení a další.

Další možností může být i využití inkasních agentur. Tyhle agentury pracují za provizi a mají velké zkušenosti s vymáháním pohledávek, proto jsou v porovnání se soudním řízením nesrovnatelně rychlejší. Jejich úkolem je urgování dlužníka pomocí telefonického upomínání a osobních návštěv. (Pevná, 2021; Vochozka a kol., 2021)

V případě neúspěchu vymáhání v téhle fázi dochází k odebrání věci, která byla předmětem zajištění, pokud bylo sjednáno. V opačném případě se pohledávka musí vyčíslit a předat na soudní vymáhání. Je velmi důležité kontrolovat uplynutí promlčecí lhůty, aby byla pohledávka stále vymahatelná. (Boháčková Švábová, 2022)

2.2.2 Soudní cestou

Preuss (©2023) ze své zkušenosti z praxe uvádí, že poměrně vysoké procento případů se vyřeší už díky samotné předžalobní výzvě k zaplacení dlužné částky. Před zasláním této

výzvy je ovšem vhodné si dlužníka prověřit v příslušných rejstřících, zda není v insolvenční nebo exekuci.

Perthen (2015) upozorňuje na to, že příslušné řízení je vždy zahájeno pouze na návrh věřitele a tím pádem bez jeho iniciativy k ničemu nedojde a pohledávka se časem promlčí. Pro běžného podnikatele to není v praxi nic jednoduchého a je vhodné využít odbornou pomoc, už jen z důvodu složitosti předpisů a důležitosti plnění různých formálních požadavků. Doporučuje se využít firemního právníka, pokud ho společnost má, případně spolupracovat s externím advokátem.

V rámci přípravy na soudní jednání je potřeba shromáždit veškeré podklady související s pohledávkou, jako například smlouva, faktura, dodací list, případně další dokumenty. Věřitel má totiž povinnost dodat důkazy o vzniku pohledávky, jejím obsahu a předmětu. (Vochozka a kol., 2021)

Soudní řízení začíná podáním žaloby, tedy doručením žaloby u soudu. Za žalobu se považuje i návrh na vydání platebního rozkazu, návrh na vydání elektronického platebního rozkazu či návrh na vydání směnečného platebního rozkazu. Jednou z výhod **návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu** je nižší soudní poplatek. V případě splnění všech zákonných náležitostí může soud na základě tohoto návrhu vydat platební rozkaz, ve kterém je uloženo dlužníkovi zaplacení dlužné částky do 15 dnů (pokud tzv. nepodá odpor). Soudní řízení tímto skončí i bez průběhu jednání u soudu. Je také ale nutno dodat, že tenhle způsob je možný pouze u pohledávek, kdy vymáhaná částka nepřevyšuje částku 1 000 000 Kč. (Kalenský, ©2021)

Kalenský (©2021) také popisuje situaci, jak postupovat v případě, že žalovaný nesplní svou povinnost ani po soudním rozhodnutí. Existují dvě varianty, kterými jsou výkon rozhodnutí prostřednictvím soudu nebo exekuce prostřednictvím soudního exekutora. Autor osobně doporučuje druhou ze zmíněných možností z důvodu rychlejšího a efektivnějšího postupu.

Insolvenční řízení

Insolvence znamená neschopnost splácet své závazky z důvodu nedostatečných finančních prostředků a z toho vychází i insolvenční řízení. Dá se říct, že je to poslední možnost řešení nedobytných pohledávek. Podnikatel může být v postavení věřitele pouze přihlašujícího svou pohledávku nebo může sám podat návrh na prohlášení úpadku. Takhle možnost je z důvodu ochrany věřitelů jako celku, tudíž jde o snahu zabránit situaci přednostního

uspokojení jednoho z věřitelů. Na rozdíl od exekučního řízení, před insolvencí dlužníka nemusí předcházet soudní nebo jiné řízení. (Vochozka a kol., 2021; Perthen, 2015)

Perthen (2015) upozorňuje na to, že podnikatel si svá práva musí hlídat sám a je tedy potřeba kontrolovat, jestli už o úpadku nebylo rozhodnuto. V případě, že by propásl lhůtu k přihlášení své pohledávky, v praxi to často znamená úplnou ztrátu.

„Insolvenční řízení je vysoce formalizovaný proces plný lhůt a specifických pravidel, v němž se běžná osoba bez právního vzdělání nemá prakticky šanci řádně orientovat. Proto je dobré se při vymáhání pohledávek v insolvenčním řízení obrátit na zkušeného odborníka, který Vaši přihlášku pohledávky dokáže bezchybně zpracovat.“ (Vymáhání pohledávek s vysokou úspěšností, ©2024?)

3 VYBRANÉ UKAZATELE FINANČNÍ ANALÝZY

Finanční analýzou můžeme rozumět rozbor finančních podnikových dat, které se získají z účetních výkazů. Je tvořena daty z minulosti, ale také ze současnosti a díky nim se dá předpovědět budoucí fungování podniku a jeho výsledky. (Vochozka a kol., 2021) Růčková (2021) zase popisuje finanční analýzu jako rozbor jakékoliv činnosti, pokud je v souvislosti s ní možné uvažovat o čase a penězích.

Vochozka a kol. (2021) zmiňuje, že pro vyhodnocení finančního zdraví podniku a jeho strategie s vlivem okolního ekonomického prostředí se využívají finanční ukazatele.

Knápková et al. (2017) uvádí základní metody, které se při finanční analýze využívají:

- analýza stavových (absolutních) ukazatelů – údaje obsažené v rozvaze k určitému okamžiku,
- analýza tokových ukazatelů – údaje získané z výkazu zisku a ztrát ve formě výnosů a nákladů, jsou uvedeny za určitý časový interval,
- analýza rozdílových ukazatelů – údaje získané z rozdílu stavových ukazatelů,
- analýza poměrových ukazatelů – poměrové ukazatele se získají v případě, že se dá vykázaný údaj do poměru s jiným údajem,
- souhrnné ukazatele hospodaření.

Podle Pevné (2021) se také využívají i složitější přístupy, například formou různých matematicko-statistických metod.

3.1 Analýza finančních výkazů

Podle Pevné (2021) jsou pro kvalitní finanční analýzu nejdůležitější především kvalitní zdroje. V případě nekvalitních podkladů nemůže vyjít z žádných technik ani metod hodnotný výstup.

Růčková (2021) uvádí, že základní data se nejčastěji čerpají z účetních výkazů. Ty autorka rozděluje do dvou částí, a to účetní výkazy finanční a účetní výkazy vnitropodnikové.

Finanční účetní výkazy se dají označit za základní zdroj pro finanční analýzu, a to i přes to, že jde o veřejně dostupné informace, které má firma povinnost zveřejňovat minimálně jednou ročně prostřednictvím obchodního rejstříku. Vnitropodnikové účetní výkazy na rozdíl od toho nemají právně závaznou úpravu a každá společnost si je upravuje podle

vlastních potřeb. Obsahují podrobnější informace a mají častější frekvenci sestavování, proto díky nim může být finanční analýza přesnější. (Růčková, 2021)

Veřejně dostupným zdrojem informací je účetní závěrka, která by měla poskytovat informace pro ekonomická rozhodování uživatelů účetní závěrky. Účetní závěrku tvoří základní účetní výkazy (Pevná, 2021):

- rozvaha,
- výkaz zisku a ztráty,
- příloha.

Podle § 18 odst. 2 zákona o účetnictví zahrnuje účetní závěrka také následující výkazy, které sestavují pouze obchodní společnosti, které jsou střední nebo velké účetní jednotky:

- přehled o peněžních tocích (cash flow),
- přehled o změnách vlastního kapitálu.

Pevná (2021) také zmiňuje jako další zdroj informací výroční zprávu. Podle § 21 odst. 1 zákona o účetnictví mají povinnost zpracovat výroční zprávu účetní jednotky, které podléhají auditu. Kromě účetní závěrky a zprávy auditora také obsahuje finanční a nefinanční informace o významných skutečnostech, které nastaly po rozvahovém dni. Také v ní společnost uvádí informace o předpokládaném vývoji činnosti, jaké plánuje aktivity v oblasti výzkumu a vývoje nebo oblasti ochrany životního prostředí a další.

3.2 Analýza absolutních ukazatelů

Absolutní ukazatele vychází přímo z hodnot uvedených v základních účetních výkazech a jejich posuzování. Analýza těchto ukazatelů v sobě zahrnuje především horizontální a vertikální analýzu. (Růčková, 2021)

3.2.1 Horizontální analýza

V horizontální analýze se porovnávají změny položek jednotlivých výkazů v časové posloupnosti. Jednotlivé položky se srovnávají po řádcích, tedy horizontálně. Pohyby veličin se měří absolutně, relativně a měří se i jejich intenzita. Pro tuhle analýzu je důležité mít k dispozici údaje alespoň ze dvou po sobě jdoucích období. Výpočet absolutní výše změn a její procentní vyjádření je následující: (Knápková et al., 2017; Vochozka a kol., 2021)

$$\text{Absolutní změna} = \text{ukazatel}_t - \text{ukazatel}_{t-1} \quad (1)$$

$$\% \text{ změna} = (\text{absolutní změna} \times 100) / \text{ukazatel}_{t-1} \quad (2)$$

Podle Vochozky a kol. (2021) se tedy hledají odpovědi na dvě základní otázky, a to:

- *O kolik jednotek se změnila příslušná položka v čase (absolutní změna) a*
- *O kolik procent se změnila příslušná položka v čase (procentní změna).*

3.2.2 Vertikální analýza

Vertikální analýzou rozumíme procentní rozbor, který se zabývá vnitřní strukturou absolutních ukazatelů. Podstatou je vyjádření procentního podílu jednotlivých položek účetních výkazů k jedné zvolené základně, která je položena jako 100 %. Obvyklá základna pro rozbor rozvahy je výše aktiv či pasiv, při rozboru výkazu zisku a ztráty je to výše celkových výnosů nebo nákladů. (Knápková et al., 2017, Růčková, 2021)

3.3 Analýza poměrových ukazatelů

Poměrové ukazatele se zakládají na tom, že dávají do poměru různé položky účetních výkazů jako je rozvaha, výkaz zisku a ztráty, případně cashflow. Vypočítají se tedy poměrem jedné účetní položky k jiné položce. Analýza poměrových ukazatelů je jedna z nejoblíbenějších a nejpoužívanějších metod hlavně z toho důvodu, že se díky jejím výsledkům dá získat rychlá představa o finanční situaci daného podniku. Dalším důvodem je také fakt, že vychází především z údajů získaných v základních účetních výkazech. (Knápková et al., 2017, Růčková, 2021)

Knápková et al. (2017) uvádí nejčastěji využívané poměrové ukazatele, kterými jsou ukazatelé zadluženosti, likvidity, rentability, aktivity a případně další.

3.3.1 Analýza likvidity

Pevná (2021) označuje likviditu podniku jako schopnost přeměnit položky krátkodobého majetku (zásoby, pohledávky, KFM) na peníze a uhradit těmito prostředky své závazky.

Brealey et al. (2014) popisuje, že je pro věřitele nebo banky tenhle ukazatel důležitý pro představu, jestli bude mít dlužník dostatek peněz na splacení daného závazku.

Knápková et al. (2017) vysvětluje likviditu jednoduše jako schopnost podniku platit své krátkodobé závazky. Pomocí ukazatelů likvidity se v podstatě poměruje, čím je možno platit s tím, co je potřeba uhradit.

Je důležité najít správnou finanční rovnováhu firmy. Míra likvidity musí být dostatečná, aby byl podnik schopen dostát svým závazkům ale zároveň nesmí být příliš vysoká. V případě nadměrně vysoké likvidity je to pro podnik neprospěšné z důvodu zadržování finančních prostředků v aktivech a tím pádem zabraňování jejich dalšímu zhodnocování. (Růčková, 2021)

Podle Knápkové et al. (2017) základní ukazatele pracují především s položkami oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Tyhle ukazatele jsou rozděleny na ukazatel běžné likvidity, ukazatel pohotové likvidity a ukazatel okamžité likvidity.

Ukazatel běžné likvidity (likvidita III. stupně)

Podle výsledku tohoto ukazatele se zjistí, kolikrát oběžná aktiva pokrývají krátkodobé závazky podniku. Vypovídá to o tom, jak by byl podnik schopen uspokojit své věřitele a závazky v situaci, kdy by proměnil všechna svá oběžná aktiva v daném okamžiku na peněžní prostředky. Pro přesnější výpočet ukazatele by měly být odečteny neprodejné zásoby, a také nedobytné pohledávky. Doporučená hodnota ukazatele se pohybuje v rozmezí 1,5 – 2,5. (Růčková, 2021, Knápková et al., 2017)

Výpočet běžné likvidity:

$$\frac{\textit{oběžná aktiva}}{\textit{krátkodobé závazky}} \quad (3)$$

Ukazatel pohotové likvidity (likvidita II. stupně)

Podle Knápkové et al. (2017) by měl ukazatel nabývat hodnot v rozmezí 1 – 1,5. Pokud je poměr menší než 1, podnik by případně musel prodat své zásoby, aby byl schopný splatit své závazky.

Výpočet pohotové likvidity:

$$\frac{\textit{krátkodobé pohledávky} + \textit{krátkodobý finanční majetek} + \textit{peněžní prostředky}}{\textit{krátkodobé závazky}} \quad (4)$$

Ukazatel hotovostní likvidity (okamžitá likvidita, likvidita I. stupně)

Okamžitá likvidita představuje to nejužší vymezení likvidity, kdy jsou do čitatele dosazovány pouze ty nejlikvidnější položky z rozvahy. Knápková et al. (2017) uvádí, že by měl ukazatel nabývat hodnot v rozmezí 0,2 – 0,5. Podle Růčkové (2021) je doporučovaná hodnota podle některých pramenů 0,6 a nižší na rozdíl od intervalu převzatého z Ameriky,

který se pohybuje kolem 0,9 – 1,1. U českých podniků je hodnota 0,2 už označována jako kritická i z psychologického hlediska. V případě vysokých hodnot ukazatele můžeme mluvit o neefektivním využívání finančních prostředků.

Výpočet okamžité likvidity:

$$\frac{\textit{krátkodobý finanční majetek + peněžní prostředky}}{\textit{krátkodobé závazky}} \quad (5)$$

Knápková et al. (2017) také zmiňuje návrhy řešení v případě, že má společnost nedostatek hotovosti. Tu může podnik získat například rychlejším inkasem pohledávek, případně prodejem přímo v hotovosti, může si peníze půjčit u banky nebo jiného subjekty nebo prodat nepotřebný majetek. Druhou možností je také snížení výdajů, což je možné například prostřednictvím snížením investic nebo různých nákladů.

3.3.2 Analýza aktivity

Pomocí ukazatelů aktivity se dá měřit efektivnost podnikatelské činnosti a využívání zdrojů. Hledá se odpověď na otázku, jak se s aktivy (příp. pasivy) hospodaří a jaký to má vliv na výnosnost a likviditu. Lze je vyjádřit pomocí obratu jednotlivých položek aktiv, (příp. pasiv), nebo v podobě doby obratu jednotlivých aktiv, (příp. pasiv). (Růčková, 2021; Knápková et al., 2017)

Obrat aktiv je vyjádřený poměrem tržeb k celkovému majetku. V podstatě jde o vyjádření, jak podnik pomocí využití různých druhů aktiv generuje tržby neboli jak podnik svá aktiva využívá. (Růčková, 2021)

Výpočet obratu aktiv:

$$\frac{\textit{tržby}}{\textit{aktiva celkem}} \quad (6)$$

Všeobecně se vyšší hodnota ukazatele považuje za lepší výsledek. Hodnoty jsou ovšem závislé na druhu podnikatelské činnosti. To znamená, že podniku zabývajícímu se výrobní činností se budou aktiva obracet pomaleji. Minimální doporučená hodnota ukazatele je 1. Nízká hodnota vyjadřuje neefektivní využití majetkové vybavenosti podniku, zároveň ani vysoké hodnoty však nemusí nutně znamenat pouze pozitivní situaci. (Knápková et al., 2017; Růčková, 2021)

Další ukazatele jsou zaměřeny například na zásoby, pohledávky a závazky. Vyjádření může být formou rychlosti obratu, nebo doby obratu. (Růčková, 2021)

Doba obratu pohledávek udává dobu udržování kapitálu ve formě pohledávek, respektive za jak dlouho jsou pohledávky v průměru splaceny. Hodnotu tohoto ukazatele je vhodné srovnat s dobou splatnosti faktur a s průměrem odvětví, ve kterém se firma pohybuje. Doporučená hodnota je běžná doba splatnosti faktur. Pokud je doba inkasa pohledávek příliš dlouhá, může tento fakt vést i k platební neschopnosti. (Knápková et al., 2017; Růčková, 2021)

Výpočet doby obratu pohledávek:

$$\frac{\text{průměrný stav pohledávek}}{\text{tržby}} * 360 \quad (7)$$

Výpočet rychlosti obratu pohledávek:

$$\frac{\text{tržby}}{\text{průměrný stav pohledávek}} \quad (8)$$

V momentě, kdy zákazníci platí rychle své závazky, společnost bude vykazovat relativně nízký podíl pohledávek na tržbách a tím pádem bude rychlost obratu pohledávek vysoká. To může značit efektivní řízení pohledávek a včasné reagování na opožděné dlužníky. (Brealey et al., 2014)

Posledním vybraným ukazatel je **doba obratu krátkodobých závazků**. Výsledek vypovídá o tom, jak rychle firma splácí své závazky. Obecně se dá konstatovat, že doba obratu závazků by měla být delší než doba obratu pohledávek. Je to z důvodu, aby nebyla narušena finanční rovnováha dané společnosti. (Růčková, 2021)

Výpočet doby obratu závazků:

$$\frac{\text{krátkodobé závazky}}{\text{tržby}} * 360 \quad (9)$$

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘEDSTAVENÍ VYBRANÉHO PODNIKU

Praktická část práce bude zaměřena na společnost PRESSKAN system a. s. V úvodní kapitole bude krátce představena společnost, její základní charakteristika, historie a další základní údaje. Následně bude také provedena analýza majetkové a finanční struktury.

4.1 Základní charakteristiky společnosti

Společnost PRESSKAN system a. s. je akciová společnost, která se zabývá výrobou, montáží a servisem technologických celků pro tlakové kanalizační systémy. Svou technologii nazývají mistrem v odvádění odpadních a splaškových vod. Společnost je česká, také vlastní majetkové podíly v dceřiných společnostech na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku. Svou obchodní činností a aktivitami působí také na trzích v Bulharsku, Rusku a Řecku.

Předmětem podnikání je výroba a montáž tlakových kanalizací. S jejich hlavní činností souvisí i vedlejší činnosti, kam spadá například projektování tlakových kanalizací včetně hydraulického výpočtu nebo montáže a výstavba ostatních inženýrských sítí.

Základní identifikační údaje

- Název: PRESSKAN system, a. s.
- Datum vzniku a zápisu: 13. března 1995
- Sídlo: Vápenice 2974/13, 796 01 Prostějov
- IČO: 607 43 824
- Právní forma: Akciová společnost
- Základní kapitál: 8 000 000 Kč

Podle Českého statistického úřadu lze hlavní ekonomickou činnost společnosti zařadit z hlediska klasifikace ekonomických činností CZ-NACE do sekce C: Zpracovatelský průmysl, konkrétně oddíl 28 – Výroba strojů a zařízení j. n. Tohle zařazení je důležité v další části práce při finanční analýze, kdy dojde ke srovnání výsledků společnosti s průměry firem v rámci stejného odvětví.

Předmět podnikání podle obchodního rejstříku:

Projektová činnost ve výstavbě, montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení, provádění staveb, jejich změn a odstraňování, výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení.

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona obory činnosti:

- Výroba strojů a zařízení
- Provozování vodovodů a kanalizací a úprava a rozvod vody
- Přípravné a dokončovací stavební práce, specializované stavební činnosti
- Zprostředkování obchodu a služeb
- Velkoobchod a maloobchod
- Poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků
- Příprava a vypracování technických návrhů, grafické a kresličské práce

Společnost se chová zodpovědně v oblasti životního prostředí a ochrany přírody. Jak je známo, rak žije pouze v čisté vodě a z tohoto důvodu se dostal do popředí loga společnosti, které je uvedeno na obrázku níže (Obrázek 1):

Obrázek 1 Logo PRESSKAN system, a. s. (interní zdroj společnosti)

4.2 Technologie

Společnost vyrábí jeden typ čerpadla určený pouze do systému tlakové kanalizace PRESSKAN. Přispívá k udržování čistého životního prostředí tím, že pomocí odkanalizování obcí, areálů a rodinných domů se starají o vodu, kterou po použití opět vrací do oběhu. Díky fungování na trhu již téměř 30 let se dá jejich systém považovat za velmi spolehlivý. V rámci svých služeb nabízí také zajištění servisu i náhradních dílů, v případě nahlášení poruchy, a to do 24 hodin od nahlášení.

4.3 Historie, současnost a vize společnosti

PRESSKAN system, a.s. byla založena společenskou smlouvou jako společnost s ručením omezeným dne 11. 1. 1995 původně pod názvem NEPTUN PRESSKAN, spol. s r. o., a vznikla zapsáním do obchodního rejstříku soudu v Brně dne 13. 3. 1995. Dne 30. 4. 2009 došlo k přeměně právní formy společnosti na akciovou společnost a přejmenování na současný název firmy.

V roce 2020 společnost získala ocenění Významné firmy Olomouckého kraje, o rok později, tedy roku 2021, také získala ocenění Spolehlivá firma portálu živéfirmy.cz.

Jedná se o tuzemskou firmu dodávající na trh systémy tlakové kanalizace pod svou chráněnou značkou. Na začátku získali zahraniční know-how, konkrétně maďarskou licenci amerického patentu. Tou dobou u nás chyběly jakékoliv normy, tím pádem se společnost podílela na jejich zavádění, aby úřady tlakovou kanalizaci akceptovaly jako plnohodnotnou alternativu gravitační kanalizace. Postupně si většinu součástí společnost sama zdokonalila, případně vyvinula zcela nové tak, aby byl systém funkční, jednoduchý, lehce upravitelný a s dlouhou životností. V současnosti je společnost schopna si téměř všechno vyrobit sama a komplementaci a opravování hlavních částí provádí ve vlastním areálu. Hlavními odběrateli byli od začátku především města a obce, zejména areály umístěné za městem. Postupně se věnovali rodinným domům a opravdu největší rozmach tlakové kanalizace začal po povodních v roce 1997 na Moravě.

Jako hlavní odlišnost od konkurence uvádí svůj vlastní servisní tým. Tím, že tihle pracovníci nejsou externisté, jsou schopni zasáhnout téměř okamžitě, přesněji do 24 hodin od nahlášení problému, a to včetně svátků. Pro zákazníka je tohle tedy velkou výhodou, protože má jistotu, že v případě potřeby je společnost připravena přijet a situaci řešit.

Za svou hlavní přednost považují nadstandardní životnost celé technologie podloženou více než 25letými zkušenostmi, protože i kanalizace stavěné před 20 lety nadále fungují bez problémů.

Jejich vizí do budoucna je udržení a stabilizace pozice na trhu a také hledání obchodních příležitostí v zahraničí. Plánem je také stěhování firmy do nového areálu a rozšiřování nové funkcionality, zejména funkci automatického proplachování a s tím spojený vývoj kontinuálního snímání hladiny.

Zdroje: interní; rozhovor Čtvrtstoletí vývoje a dodávek tlakových kanalizací (©2021)

4.4 Organizační struktura

Na konci roku 2023 byli v obchodním rejstříku změněni všichni členové správní rady. Jak předseda správní rady, kterým byl Ing. Robert Nevrlý, tak i další dva členové Jiří Šlězár a Ing. Štefan Gyürösi.

V současnosti společnost zastupuje navenek samostatně předseda správní rady nebo společně dva členové, kdy při jednání k napsané nebo natištěné obchodní firmě společnosti připojí svůj podpis a označení „správní rada“. Správní rada má 3 členy:

- Předseda správní rady Silvie Závodníková
- Člen správní rady Ing. Ivana Gothová
- Člen správní rady Roman Vybíral

Co se týká fyzických a právnických osob podílejících se na základním kapitálu a výše jejich podílu, z přílohy účetní závěrky za rok 2022 můžeme vyčíst údaje uvedené v následující tabulce (Tabulka 1):

Tabulka 1 Podíl jednotlivých společníků na základním kapitálu společnosti

Akcionář/Společník	% podíl na základním kapitálu
Ing. Robert Nevrlý	50,70%
Jiří Krul	13,51%
Martina Krulová	13,53%
Petr Krul	13,53%
Jiří Šlězár	8,73%
Celkem	100,00%

Zdroj: vlastní zpracování dle účetní závěrky společnosti

4.5 Účetní metody a obecné účetní zásady

Společnost vede účetnictví a sestavuje účetní závěrku v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví v platném znění, vyhláškou č. 500/2002 Sb., a Českými účetními standardy.

Dle již zmíněného zákona o účetnictví se společnost řadí mezi malé účetní jednotky z důvodu, že nepřesahuje alespoň dvě z uvedených kritérií (aktiva více než 100 mil. Kč, roční obrat 200 mil. Kč a průměrný počet zaměstnanců 50). Vzhledem k faktu, že má povinnost mít závěrku ověřenou auditorem, musí sestavovat účetní závěrku v plném rozsahu včetně přípravy výroční zprávy.

Účetnictví je vedeno podvojným způsobem a respektuje obecné účetní zásady, především zásadu o oceňování majetku historickými cenami (není-li uvedeno jinak u konkrétních případů), zásadu účtování ve věcné a časové souvislosti, zásadu opatrnosti a předpoklad o schopnosti účetní jednotky pokračovat ve svých aktivitách. Účetní období je nepřetržitě 12 po sobě jdoucích měsíců a v případě společnosti PRESSKAN system, a. s. je shodné s kalendářním rokem.

Pohledávky jsou při vzniku oceňovány jmenovitou hodnotou, následně sniženu o opravné položky. Stejně tak jako dohadné účty aktivní se i pohledávky rozdělují na krátkodobé (s dobou splatnosti do 12 měsíců včetně) a dlouhodobé (splatnost delší než 12 měsíců).

V případě účetních operací v cizích měnách prováděných během roku se účtuje pomocí kurzu České národní banky platného ke dni uskutečnění případu. K datu účetní závěrky jsou potom cizoměnové položky aktiv i pasiv přepočtena kurzem České národní banky platným k datu, ke kterému je účetní závěrka sestavena.

Při výnosech z provedených montáží a dodávek tlakových kanalizací se tyto výnosy účtují v okamžiku odsouhlasení provedených prací odběratelem. U dlouhodobých zakázek se zjišťují provedené výkony k poslednímu kalendářnímu dni v měsíci (dle smlouvy), u krátkodobých zakázek ke dni předání. Hodnota zaúčtovaného výnosu je ve výši hodnoty přijatého plnění nebo plnění, které bude přijato.

Sestavení účetní závěrky vyžaduje, aby vedení společnosti používalo odhady a předpoklady, jež mají vliv na vykazované hodnoty majetku a závazků k datu účetní závěrky a na vykazovanou výši výnosů a nákladů za sledované období. Vedení společnosti stanovuje tyto odhady a předpoklady na základě všech jemu dostupných relevantních informací. Nicméně, jak vyplývá z podstaty odhadu, skutečné hodnoty v budoucnu se mohou od těchto odhadů odlišovat.

4.6 Analýza majetkové a finanční struktury

V této kapitole se práce věnuje rozboru majetkové a finanční struktury společnosti PRESSKAN s. r. o. s využitím horizontální a vertikální analýzy. Výsledky jsou porovnány s výsledky odvětví, do kterého spadá hlavní činnost společnosti.

Tabulka níže (Tabulka 2) zobrazuje vybrané položky z účetních výkazů společnosti.

Tabulka 2 Vybrané položky aktiv a pasiv z rozvahy společnosti

	v tis. Kč	2020	2021	2022
	AKTIVA	91 509	83 199	77 420
B	Stálá aktiva	18 113	19 347	22 085
B.II.	Dlouh. hmotný majetek	11 584	12 903	16 044
B.III.	Dlouh. finanční majetek	6 529	6 444	6 041
C	Oběžná aktiva	73 359	63 745	55 196
C.I.	Zásoby	6 542	16 007	12 147
C.II.	Pohledávky	35 870	37 978	29 317
C.II.1	Dlouhodobé pohledávky	0	0	9 152
C.II.2	Krátkodobé pohledávky	35 870	37 978	20 165
	Pohl. z obchodních vztahů	31 602	36 017	18 127
	Pohledávky - ostatní	4 268	1 961	2 038
C.III.	Krátkodobý finanční majetek	0	0	0
C.IV.	Peněžní prostředky	30 983	9 760	13 732
D.	Časové rozlišení aktiv	1	107	139
	PASIVA	91 509	83 199	77 420
A.	Vlastní kapitál	47 613	47 213	52 194
A.I.	Základní kapitál	8 000	8 000	8 000
A.II.	Ážio a kapitálové fondy	17 697	17 612	17 582
A.III.	Fondy ze zisku	23	23	23
A.IV.	VH minulých let	12 349	21 893	23 867
A.V.	VH běžného účetního období	9 544	-315	2 722
B + C	Cizí zdroje	43 878	23 618	22 710
B	Rezervy	1 346	0	325
C.	Závazky	42 532	23 618	22 385
C.I.	Dlouhodobé závazky	4 101	4 740	3 525
C.II.	Krátkodobé závazky	38 431	18 878	18 860
C.III.	Časové rozlišení pasiv	18	12 368	2 516

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

4.6.1 Analýza majetkové struktury

V následujících dvou tabulkách (Tabulka 3 a Tabulka 4) budou představeny změny vybraných položek aktiv v jednotlivých letech. Součástí horizontální analýzy je vyjádření změny jak v absolutní, tak procentuální hodnotě. Vertikální analýza se zase zabývá tím, jaký podíl na celkových aktivech mají jednotlivé položky.

Tabulka 3 Horizontální a vertikální analýza majetkové struktury společnosti

v tis. Kč	HORIZONTÁLNÍ ANALÝZA				VERTIKÁLNÍ ANALÝZA		
	2020/21	2020/21	2021/22	2021/22	2020	2021	2022
AKTIVA	-8 310	-9,08%	-5 779	-6,95%	100,00%	100,00%	100,00%
Stálá aktiva	1 234	6,81%	2 738	14,15%	19,79%	23,25%	28,53%
Dlouh. hmotný majetek	1 319	11,39%	3 141	24,34%	12,66%	15,51%	20,72%
Dlouh. finanční majetek	-85	-1,30%	-403	-6,25%	7,13%	7,75%	7,80%
Oběžná aktiva	-9 614	-13,11%	-8 549	-13,41%	80,21%	76,62%	71,29%
Zásoby	9 465	144,68%	-3 860	-24,11%	7,15%	19,24%	15,69%
Pohledávky	2 108	5,88%	-8 661	-22,81%	39,20%	45,65%	37,87%
Dlouhodobé pohledávky	0	0,00%	9 152	?	0,00%	0,00%	11,82%
Krátkodobé pohledávky	2 108	5,88%	-17 813	-46,90%	39,20%	45,65%	26,05%
Pohl. z obchodních vztahů	4 415	13,97%	-17 890	-49,67%	34,53%	43,29%	23,41%
Pohledávky - ostatní	-2 307	-54,05%	77	3,93%	4,66%	2,36%	2,63%
Krátkodobý finanční majetek	0	0,00%	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Peněžní prostředky	-21 223	-68,50%	3 972	40,70%	33,86%	11,73%	17,74%
Časové rozlišení aktiv	106	?	32	29,91%	0,00%	0,13%	0,18%

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Tabulka 4 Horizontální a vertikální analýza majetkové struktury odvětví CZ-NACE 28

v tis. Kč	HORIZONTÁLNÍ ANALÝZA				VERTIKÁLNÍ ANALÝZA		
	2020/21	2020/21	2021/22	2021/22	2020	2021	2022
AKTIVA	10 817 362	3,10%	23 542 951	6,53%	100,00%	100,00%	100,00%
Stálá aktiva	-4 212 402	-2,91%	-1 730 112	-1,23%	41,44%	39,02%	36,18%
Dlouh. hmotný majetek	-3 976 763	-3,41%	1 202 099	1,07%	33,37%	31,26%	29,66%
Dlouh. finanční majetek	-902 704	-4,41%	-2 252 938	-11,51%	5,86%	5,43%	4,51%
Oběžná aktiva	14 860 305	7,38%	24 833 850	11,49%	57,60%	59,99%	62,78%
Zásoby	14 051 665	19,43%	16 634 372	19,26%	20,69%	23,97%	26,83%
Pohledávky	3 641 777	4,25%	10 882 583	12,18%	24,52%	24,79%	26,11%
Dlouhodobé pohledávky	1 224 097	0,00%	-467 896	?	1,46%	1,76%	1,53%
Krátkodobé pohledávky	2 417 860	3,00%	11 350 478	13,67%	23,06%	23,04%	24,58%
Krátkodobý finanční majetek	-3 290 104	-7,75%	-2 878 459	-7,35%	12,15%	10,88%	9,46%
Peněžní prostředky							

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu

Aktiva analyzované společnosti se skládají z menší části stálými aktivy, které tvoří 19 – 28 % v jednotlivých letech. Jejich zvyšování je způsobeno rozšiřováním hmotného majetku, ale na tuhle kategorii měla vliv také změna účetní metody u položky staveb. Do 1. ledna roku 2022 byly uplatňovány účetní odpisy na úrovni odpisů daňových, po změně se tedy rozdíl ve výši 2 889 tis. promítl ve formě doúčtování rozdílu účetní a daňové zůstatkové ceny. Součástí dlouhodobého finančního majetku jsou majetkové podíly v dceřiných společnostech.

Většinu aktiv ale tvoří oběžný majetek, který se skládá ze zásob, pohledávek a peněžních prostředků. Z tabulky lze vyčíst, že mezi roky 2020 a 2021 došlo k významnému zvýšení zásob, a to z části přispělo i výraznějším poklesu peněžních prostředků. Ten je ale také

způsoben úhradou velké části krátkodobých závazků z obchodních vztahů, čehož si můžeme všimnout v další kapitole při analýze finanční struktury. V roce 2020 tvořily největší část oběžného majetku pohledávky spolu s peněžními prostředky a položka zásob tvořila nejnižší část. V položce pohledávek si můžeme všimnout, že v roce 2021 tvoří krátkodobé pohledávky téměř 46 % celkových aktiv. Takhle situace nastala tím, že v tomto období měla společnost předfakturované některé stavby na následující účetní období. Z důvodu dokončování těchto prací a splácení faktur pak v roce 2022 došlo k téměř 50% poklesu pohledávek z obchodních vztahů. Zároveň ale vznikla položka dlouhodobých pohledávek, takže změna hodnoty celkových pohledávek nebyla tak markantní.

Při porovnání hodnot lze zaznamenat rozdíl v tom, že v rámci celého odvětví je poměr oběžných a stálých aktiv více vyrovnaný.

4.6.2 Analýza finanční struktury

Tabulka 5 Horizontální a vertikální analýza finanční struktury společnosti

v tis. Kč	HORIZONTÁLNÍ ANALÝZA				VERTIKÁLNÍ ANALÝZA		
	2020/21	2020/21	2021/22	2021/22	2020	2021	2022
PASIVA	-8 310	-9,08%	-5 779	-6,95%	100,00%	100,00%	100,00%
Vlastní kapitál	-400	-0,84%	4 981	10,55%	52,03%	56,75%	67,42%
Základní kapitál	0	0,00%	0	0,00%	8,74%	9,62%	10,33%
Ážio a kapitálové fondy	-85	-0,48%	-30	-0,17%	19,34%	21,17%	22,71%
Fondy ze zisku	0	0,00%	0	0,00%	0,03%	0,03%	0,03%
VH minulých let	9 544	77,29%	1 974	9,02%	13,49%	26,31%	30,83%
VH běžného účetního období	-9 859	-103,30%	3 037	-964,13%	10,43%	-0,38%	3,52%
Cizí zdroje	-20 260	-46,17%	-908	-3,84%	47,97%	43,25%	32,58%
Rezervy	-1 346	-100,00%	325	?	1,47%	0,00%	0,00%
Závazky	-18 914	-44,47%	-1 233	-5,22%	46,50%	43,25%	32,16%
Dlouhodobé závazky	639	15,58%	-1 215	-25,63%	4,48%	5,70%	4,55%
Krátkodobé závazky	-19 533	-50,88%	-18	-0,10%	42,00%	22,69%	24,36%
Časové rozlišení pasiv	12 350	68611,11%	-9 852	-79,66%	0,02%	14,87%	3,25%

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Tabulka 6 Horizontální a vertikální analýza finanční struktury odvětví CZ-NACE 28

v tis. Kč	HORIZONTÁLNÍ ANALÝZA				VERTIKÁLNÍ ANALÝZA		
	2020/21	2020/21	2021/22	2021/22	2020	2021	2022
PASIVA	10 817 363	3,10%	23 542 952	6,53%	100,00%	100,00%	100,00%
Vlastní kapitál	2 001 567	1,05%	3 198 161	1,66%	54,41%	53,33%	50,89%
Základní kapitál	6 299 076	12,10%			14,89%	16,19%	?
VH běžného účetního období	3 764 815	40,14%	-7 597 251	-57,80%	2,68%	3,65%	1,45%
Cizí zdroje	7 769 577	4,99%	19 407 463	11,87%	44,57%	45,39%	47,66%
Rezervy	328 512	4,87%	43 834	?	1,93%	1,97%	1,86%
Krátkodobé závazky	7 813 811	6,43%	14 705 591	11,38%	34,75%	35,88%	37,51%

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu

V rámci finanční analýzy nelze opomenout i analýzu finanční struktury. Protože je pro potřeby této práce ale důležitější část zaměřena na pohledávky, zmíní se tahle oblast pouze v krátkosti. V tabulce analyzované společnosti (Tabulka 5) pozorujeme rostoucí tendenci vlastního kapitálu a snižování cizích zdrojů, na rozdíl od hodnot celkového odvětví. Snižování cizích zdrojů společnosti způsobilo především uhrazení více než 50 % krátkodobých závazků roku 2021, zejména závazků z obchodních vztahů. Dlouhodobé závazky společnosti tvoří zejména splátky úvěrů na pořízení automobilů a CNC strojů.

Mezi roky 2020 a 2021 je možné sledovat i větší nárůst časového rozlišení pasiv, konkrétně se jedná o položku výnosů příštích období. To je provázáno s faktem, který byl zmíněný výše v analýze majetkové struktury, a sice předfakturování určitých staveb na další období. Z důvodu splácení faktur a také plnění těchto staveb tohle časové rozlišení v následujícím období opět kleslo.

Také došlo ke zrušení celé rezervy tvořené na daň ze zisku, což též mělo vliv na snížení cizích zdrojů.

5 EVIDENCE POHLEDÁVEK A JEJICH ŘÍZENÍ VE SPOLEČNOSTI

V následující části práce bude představeno, jakým způsobem se zachycují pohledávky v účetnictví a jaká je jejich struktura. Vzhledem k tomu, že pohledávky jsou provázány s dalšími položkami podniku, bude provedena také analýza výnosů a poměrových ukazatelů. Zároveň je důležité zmínit, jakým způsobem jsou pohledávky ve společnosti řízeny a jak se vyvíjí jejich opravné položky a odpisy.

5.1 Zachycení pohledávek v účetnictví

Společnosti PRESSKAN system, a. s. vznikají pohledávky především na základě vystavených faktur, stejně jako ve většině dalších společností. Jejich nejčastější zánik je formou úhrady, případně jen velmi zřídka zápočtem. Veškeré pohledávky z obchodních vztahů se účtují na účtu 311 – Pohledávky z obchodních vztahů. To znamená, že společnost k tomuto účtu nevede žádné bližší analytické rozlišení. Další operace týkající se pohledávek z obchodních vztahů se účtují na těchto účtech:

- Poskytnuté zálohy – dlouhodobé a krátkodobé 314000
- Poskytnuté kauce a jistoty 314500
- Jiné pohledávky 378000

Výnosy s pohledávkami velmi úzce souvisí a jejich vybrané příklady jsou zachyceny v účetnictví následovně:

- Tržby – vlastní výrobky 601000
- Tržby – služby 602000
- Tržby – zboží 604000
- Tržby z prodeje DNM a DHM 641000
- Výnosy z odepsaných pohledávek 646000
- Ostatní provozní výnosy 648000
- Zúčtování zákonných opravných položek 658000

Účetní zachycení opravných položek pohledávek a jejich odpisů je:

• Opravná položka k pohledávkám	391000
• Opravná položka k pohledávkám § 8	391600
• Opravná položka k pohledávkám § 8a	391700
• Opravná položka k pohledávkám § 8c	391800
• Odpis pohledávky – daňový	546100
• Odpis pohledávky – nedaňový	546200
• Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek	558000
• Tvorba a zúčtování opravných položek (nedaňové)	559000
• Účetní opravné položky k pohledávkám	559999

Jak bylo také zmíněno v teoretické části, odepsané pohledávky se musí společností i nadále evidovat na podrozvahových účtech. Společnost PRESSKAN system, a. s. je eviduje takto:

• Evidenční účet: Pohl. z obchodních vztahů odepsané	799311
• Evidenční účet: Ostatní pohledávky odepsané	799315

5.2 Struktura pohledávek společnosti

Struktura pohledávek společnosti bude v této kapitole rozebrána z hlediska rozdělení v rozvaze a také podle doby splatnosti.

5.2.1 Struktura pohledávek v rozvaze

Tabulka 7 Struktura pohledávek v rozvaze společnosti

	2020	podíl v %	2021	podíl v %	2022	podíl v %
Pohledávky celkem	35 870	100,00%	37 978	100,00%	29 317	100,00%
Dlouhodobé pohledávky	0	0,00%	0	0,00%	9 152	31,22%
Krátkodobé pohledávky	35 870	100,00%	37 978	100,00%	20 165	68,78%
Pohledávky z obchodních vztahů	31 602	88,10%	36 017	94,84%	18 127	61,83%
Pohledávky - ostatní	4 268	11,90%	1 961	5,16%	2 038	6,95%
Stát - daňové pohledávky	3 272	9,12%	1 138	3,00%	792	2,70%
Krátkodobé poskytnuté zálohy	413	1,15%	330	0,87%	821	2,80%
Jiné pohledávky	583	1,63%	493	1,30%	425	1,45%

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

K analýze struktury pohledávek v rozvaze je zde využita vertikální analýza s tím, že za základnu je zvolena celková výše pohledávek. Z tabulky č. 7 je možné zjistit, že v letech 2020 a 2021 byly celkové pohledávky tvořeny pouze krátkodobými. Dlouhodobé pohledávky společnosti přibýly až v roce 2022 a konkrétně je tahle položka tvořena z titulu pozastávek ve výši 2 032 tis. Kč a také z titulu půjčky obchodní korporaci BAGRUJEME CZ s. r. o. ve výši 7 112 tis. Kč.

Co se týká krátkodobých pohledávek, je patrné, že ty jsou tvořeny z drtivé většiny pohledávkami z obchodních vztahů. V roce 2021 činily ze všech tří let nejvyšší podíl na celkových pohledávkách a to 94,84 %.

5.2.2 Struktura pohledávek dle doby splatnosti

Tabulka 8 Struktura pohledávek společnosti dle doby splatnosti

Krátkodobé pohledávky v tis. Kč	2020	podíl z celku	2021	podíl z celku	2022	podíl z celku
Celkem	23 651	100,00%	28 245	100,00%	20 489	100,00%
Do splatnosti	8 022	33,92%	16 286	57,66%	13 008	63,49%
Po splatnosti celkem	15 629	66,08%	11 959	42,34%	7 481	36,51%
Do 30 dnů	4 815	20,36%	1 235	4,37%	1 854	9,05%
Od 30 do 90 dnů	726	3,07%	288	1,02%	1 250	6,10%
Od 90 do 180 dnů	629	2,66%	694	2,46%	637	3,11%
Od 180 do 365 dnů	2 346	9,92%	755	2,67%	328	1,60%
Nad 365 dnů	7 113	30,07%	8 987	31,82%	3 412	16,65%

Zdroj: vlastní zpracování dle interních zdrojů

Tabulka č. 8 představuje strukturu pohledávek podle doby splatnosti v letech 2020-2022. Tahle období byla pro většinu firem velmi náročná z důvodu dění ve světě, ať už to byla covidová pandemie nebo válečný konflikt na Ukrajině. I přes tyto skutečnosti lze ale z tabulky vyčíst, že i když v roce 2020 byl poměr pohledávek po splatnosti velmi vysoký, v dalších letech se to společnosti dařilo zmírňovat. A to i s přihlédnutím k tomu, že celková hodnota krátkodobých pohledávek se zásadně nezměnila. Během těchto tří sledovaných období společnost zvládla redukovat pohledávky po splatnosti až na polovinu. V posledním sledovaném roce už tedy podíl pohledávek po splatnosti tvoří něco málo přes jednu třetinu celkových krátkodobých pohledávek.

Ve všech sledovaných obdobích jsou patrné nejproblémovější pohledávky po splatnosti déle než 365 dnů. Naopak při době po splatnosti kratší než 30 dnů je pro společnost velká šance danou částku získat.

5.3 Analýza výnosů

Tabulka 9 Analýza výnosů společnosti v letech 2020 - 2022

PRESSKAN system, a. s.	2020	podíl na celku	2021	podíl na celku	2022	podíl na celku
Tržby z prodeje výrobků a služeb	93 445	84,60%	47 673	72,32%	78 915	78,29%
Tržby za prodej zboží	16 022	14,51%	17 789	26,99%	20 335	20,17%
Ostatní provozní výnosy	367	0,33%	446	0,68%	1 483	1,47%
Výnosové úroky	0	0,00%	1	0,00%	31	0,03%
Ostatní finanční výnosy	622	0,56%	12	0,02%	30	0,03%
Výnosy celkem	110 456		65 921		100 794	

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Pohledávky jsou velmi úzce propojeny s tržbami, které tvoří drtivou většinu veškerých výnosů společnosti. Tržby jsou tvořeny prováděnými montážemi tlakových kanalizací a v menší míře prodejem materiálu. Z tabulky výše (Tabulka 9) je zřejmé, že všechny ostatní druhy výnosů tvoří jen minimální část. Jak již bylo zmíněno dříve, v roce 2021 měla společnost předfakturované některé stavby na následující období. Společnost tak zaznamenala v roce 2022 zvýšení tržeb od předchozího období o více než 50 %. Důvodem vyšších tržeb byl také zvýšený zájem o nákup náhradních dílů provozovatelů a servisních organizací na sklad v období, kdy neustále docházelo k výraznému zvyšování cen. Společnosti se dařilo prodávat výrobky i po zvýšení ceníkových cen a udržet si marže, tím došlo i k růstu zisku společnosti.

5.4 Analýza poměrových ukazatelů

V rámci poměrových ukazatelů se práce zaměří v této části na ty ukazatele, které jsou položkami pohledávek nějakým způsobem ovlivněny. Konkrétně bude hodnocena analýza likvidity a aktivity společnosti.

5.4.1 Analýza likvidity

Likvidita vyjadřuje schopnost podniku splácet své závazky. Následující tabulka (Tabulka 10) zobrazuje tři základní stupně likvidity, pro přesnější srovnání je analýza vytvořena za roky 2017–2022. Pro výpočty v následující tabulce (Tabulka 10) byly využity vzorce č. 3, 4 a 5 z teoretické části.

Tabulka 10 Analýza likvidity společnosti a odvětví CZ-NACE 28

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PRESSKAN system, a. s.						
Běžná likvidita	1,91	2,19	2,18	1,91	3,38	2,93
Pohotová likvidita	1,63	2,05	1,78	1,74	2,53	1,80
Okamžitá likvidita	0,54	0,71	0,32	0,81	0,52	0,73
CZ-NACE 28						
Běžná likvidita	1,56	1,53	1,52	1,52	1,54	1,54
Pohotová likvidita	1,09	1,04	1,03	1,04	0,99	0,96
Okamžitá likvidita	0,26	0,24	0,26	0,28	0,26	0,23

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti a údajů z Ministerstva průmyslu a obchodu

Běžná likvidita (likvidita 3. stupně) představuje informaci, kolikrát oběžná aktiva převyšují krátkodobé závazky. Jinak řečeno, tenhle ukazatel značí schopnost společnosti uspokojit své věřitele a závazky v okamžiku, kdyby všechna svá oběžná aktiva proměnil na peníze. Doporučená hodnota tohoto ukazatele je mezi 1,5 – 2,5. V rámci celého odvětví se hodnoty drží velmi stabilně, u analyzované společnosti lze sledovat mírné výkyvy. Nejvýše byl ukazatel v roce 2021 ve výši 3,38, přičemž i s následujícím obdobím převyšuje doporučovanou hodnotu.

Pohotová likvidita (likvidita 2. stupně) se od běžné liší v tom, že se při výpočtu vyloučí zásoby a tím zbydou pouze krátkodobé pohledávky, KFM a peněžní prostředky. Doporučená hodnota se pohybuje kolem 1 – 1,5. Pokud by byla hodnota nižší než 1, značilo by to případnou potřebu podniku prodávat své zásoby, aby byl schopný platit své závazky. To ale u analyzované společnosti nesledujeme, spíše je patrné, že společnost převyšuje doporučovanou hodnotu ve všech sledovaných obdobích.

Okamžitá likvidita (likvidita 1. stupně) vyjadřuje poměr pouze peněžních prostředků a krátkodobých závazků. Dá se do této kategorie počítat i s jiným krátkodobým finančním majetkem, ale to nebylo zohledněno, protože analyzovaná společnost ve svých výkazech žádný neuvádí. Doporučovaná hodnota je mezi 0,2 – 0,5. Ve všech obdobích lze sledovat u společnosti PRESSKAN system, a. s. spíše vyšší hodnoty. Nejvyšší hodnoty ukazatel nabyl v roce 2020, což je možné pozorovat i u celkového odvětví, kde došlo ke stejnému jevu. Společnost se ale od doporučené hodnoty neodchyluje nijak významně. Za negativní

hodnotu i z psychologického hlediska se u nás považuje 0,2, pod kterou se ale společnost ani v jednom období nedostala.

5.4.2 Analýza aktivity

Ukazatele aktivity zobrazují, jak je podnik schopen využívat jednotlivé části majetku. K výpočtu jednotlivých ukazatelů byly využity vzorce č. 7 a 8 z teoretické části.

Doba obratu pohledávek je označením intervalu, za který jsou pohledávky proměněny v peněžní prostředky. Také lze tenhle ukazatel nazvat dobou splatnosti pohledávek za dané období. Ve sledovaných letech hodnota přesahuje 100 dní, v roce 2021 dokonce téměř dvojnásobek z důvodu nižších tržeb současně se zvýšením stavu pohledávek. V porovnání s hodnotami celého odvětví (Tabulka 12) je patrné, že doba obratu analyzované společnosti je mnohem delší.

Tabulka 11 Analýza aktivity pohledávek společnosti (v tis. Kč)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tržby	80 400	96 955	68 509	109 467	65 462	99 250
Stav pohledávek	29 439	34 340	27 867	35 870	37 978	29 317
Rychlost obratu pohledávek	2,73	2,82	2,46	3,05	1,72	3,39
Doba obratu pohledávek	132	128	146	118	209	106

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Tabulka 12 Analýza aktivity pohledávek odvětví CZ-NACE 28 (v tis. Kč)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rychlost obratu pohledávek	4,67	4,86	5,05	4,67	4,90	5,16
Doba obratu pohledávek	77	74	71	77	73	70

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů Ministerstva průmyslu a obchodu

Následující tabulka (Tabulka 13) zobrazuje dobu obratu krátkodobých závazků společnosti, kterou lze také nazývat dobou splatnosti závazků. K výpočtu byl využitý vzorec č. 9 z teoretické části. Nejvyšší hodnotu měl tento ukazatel v roce 2020, kdy byly nejvyšší závazky, a v následujících obdobích již doba klesá. Ve srovnání s dobou obratu pohledávek nabývá tenhle ukazatel vždy nižších hodnot s výjimkou roku 2020. To značí, že se společnosti daří hradit své krátkodobé závazky, ale inkaso pohledávek trvá déle.

Co se týká doby obratu krátkodobých závazků v celém odvětví (Tabulka 14), lze sledovat už mnohem podobnější hodnoty s analyzovanou společností.

Tabulka 13 Analýza aktivity krátkodobých závazků společnosti (v tis. Kč)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tržby	80 400	96 955	68 509	109 467	65 462	99 250
Krátkodobé závazky	26 809	25 664	19 066	38 431	18 878	18 860
Doba obratu krátkodobých závazků	120	95	100	126	104	68

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Tabulka 14 Analýza aktivity krátkodobých závazků odvětví CZ-NACE 28 (v tis. Kč)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Doba obratu krátkodobých závazků	92	93	92	102	100	95

Zdroj: vlastní zpracování dle účetních výkazů společnosti

Při porovnání výsledků obou těchto ukazatelů analyzované společnosti lze říci, že i přes velmi dlouhou dobu obratu pohledávek ve srovnání s dobou splatnosti faktur, společnosti není narušena finanční rovnováha. Je to z toho důvodu, že i doba obratu krátkodobých závazků je poměrně dlouhá.

5.5 Řízení pohledávek

V této části bude představen systém, jakým společnost své pohledávky řídí, tzn. jakým způsobem se snaží předcházet vzniku pohledávek po splatnosti, případně jak řeší nesplácení od odběratelů, pokud tato situace nastane.

Splatnost faktur je závislá na typu smlouvy. V případě drobných zákazníků koncových spotřebitelů, je splatnost obvykle základních 14 dní. U zasmluvněných zákazníků koncových spotřebitelů, je splatnost faktur 30 dnů. Stejná doba splatnosti platí i u velkých firem, kde v případě velké výstavby dochází k prodloužení splatnosti až na 45 dnů.

5.5.1 Předcházení vzniku pohledávek po splatnosti

Důležitým prvkem při řízení pohledávek je správné ověřování odběratele, aby se co nejvíce zamezilo vzniku pohledávek po splatnosti. Ještě před začátkem smluvního vztahu jsou tedy odběratelé ověřováni ve veřejně dostupných registrech. Velmi důležitým způsobem ověření je pro společnost také nahlédnutí do účetních závěrek, které jsou k dispozici v obchodním rejstříku.

Společnost nevyužívá žádné formy zajištění jako je například ručení nebo využívání zástavního práva, je pro ně ale důležitý institut záloh. Koncovým zákazníkům je předem vystavena zálohová faktura ve výši 50 – 100 % předpokládané ceny díla. V případě dodávek

materiálu bez práce je požadována záloha ve výši 100 % nebo platba ihned při převzetí materiálu.

5.5.2 Řešení pohledávek po splatnosti

Pro firmu je důležitá pravidelná kontrola pohledávek po splatnosti, případně bližších informací o odběratelích. Tahle kontrola probíhá vždy jednou týdně a na starost ji má hlavní fakturantka. Ta následně předává soupis pohledávek po splatnosti pověřené pracovníci k řešení na pravidelné poradě managementu, kde je rozhodnuto, jak se bude dále postupovat. Stejně častá je i kontrola toho, jestli se některý z odběratelů firmy nedostal do insolvenčního nebo jiného řízení, tedy jedenkrát týdně.

Upomínky odběratelů

Faktury jsou odběratelům předávány několika způsoby, a to buď elektronicky e-mailem, datovou schránkou, nebo osobně. V momentě zjištění, že už je faktura po splatnosti přichází několik kroků provedených přímo společností, které jsou rozděleny podle toho, kolik času po termínu splatnosti pohledávek uběhlo:

- 2 dny po datu splatnosti e-mailová upomínka,
- 10 dnů po datu splatnosti první písemná upomínka,
- 20 dnů po datu splatnosti druhá písemná upomínka.

Vymáhání pohledávek

Společnost využívá služeb právní kanceláře pro případy vymáhání pohledávek. Pokud ani 30 dnů po datu splatnosti nedošlo ze strany odběratele k žádnému vyjádření ani vysvětlení, pohledávky se předávají k vymáhání této právní kanceláři. Společnost je s právním zástupcem nadále pravidelně v kontaktu a v momentě zjištění, že ani z jeho strany se nepodařil žádný kontakt, případně pokud odběratel nedodržel splátkový kalendář, je ze strany právníka zasílána další upomínka – pokus o smír s uvedením nové lhůty k úhradě. Následným postupem je rozhodování o soudní žalobě. Součástí tohoto rozhodování je také nutno posoudit, jestli by náklady na vymáhání nepřesáhly předpokládanou vymoženou sumu, v tomto případě se žaloba nepodává. I přesto má ale společnost se soudním vymáháním své zkušenosti.

5.6 Opravné položky k pohledávkám

Společnost vytváří zákonné opravné položky podle zákona č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně jsou tvořeny podle § 8a a § 8c tohoto zákona. Jejich zachycení v účetnictví je v letech 2019 – 2022 zobrazeno v následujících tabulkách (Tabulka 14 a Tabulka 15):

Tabulka 15 Tvorba opravných položek společnosti v letech 2019 - 2022

Tvorba opravných položek v Kč	2019	2020	2021	2022
Podle § 8a	387 894	19 341	0	284 262
Podle § 8c	0	0	0	66 849

Zdroj: vlastní zpracování dle interních zdrojů

Tabulka 16 Rušení opravných položek společnosti v letech 2019 - 2022

Rušení opravných položek v Kč	2019	2020	2021	2022
Podle § 8a	0	4 392	0	20 175
Podle § 8c	0	0	0	9 253

Zdroj: vlastní zpracování dle interních zdrojů

5.7 Odpis pohledávek

Tabulka 17 Odpisy pohledávek společnosti v letech 2019 - 2022

Odpisy pohledávek v Kč	2019	2020	2021	2022
Daňové (546100)	0	143 869	32 370	410 752
Nedaňové (546200)	0	2 462	0	5 430 917

Zdroj: vlastní zpracování dle interních zdrojů

Z tabulky č. 14 je patrný obrovský nárůst nedaňového odpisu pohledávek v roce 2022 ve výši přes 5,4 mil. Kč. Takto velký daňově neúčinný odpis byl způsoben zejména válečným konfliktem na Ukrajině a vyhlášeným sankcím vůči Rusku. Pohledávky za ruskými odběrateli nebyly uhrazeny a společnost měla téměř stoprocentní jistotu, že ze strany Ruska k úhradě ani v budoucnu nedojde.

6 SHRUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

V úvodu praktické části byla společnost PRESSKAN system, a. s. představena základní charakteristikou a také na základě údajů Českého statistického úřadu zařazena dle své hlavní ekonomické činnosti z hlediska klasifikace ekonomických činností CZ-NACE do sekce C: Zpracovatelský průmysl, konkrétně oddíl 28 – Výroba strojů a zařízení j. n. V následujících částech práce bylo tohle zařazení vhodné pro porovnání výsledků společnosti s tímto odvětvím a jejich lepší pochopení.

Společnost vede účetnictví podvojným způsobem a řídí se obecnými účetními zásadami. Účetním obdobím je kalendářní rok a vzhledem k povinnosti ověřovat účetní závěrku auditorem do práce ještě nemohly být zahrnuty výsledky za rok 2023.

V rámci analýzy majetkové struktury společnosti byl znázorněn vývoj majetku v letech 2020 - 2022 pomocí horizontální a vertikální analýzy. Z provedené analýzy je patrné, že většinu majetku společnosti tvoří oběžná aktiva. I když se v průběhu let jejich poměr postupně se stálými aktivy srovnává, ve všech sledovaných obdobích oběžná aktiva tvoří více než 70 % celkového majetku. Oběžná aktiva analyzované společnosti jsou tvořena zásobami a pohledávkami. V roce 2021 pohledávky tvořily přes 45 %, kdy nastal nárůst proti minulému období. Vzhledem k tak velkému podílu je pro společnost velmi výhodné mít systém řízení nastavený efektivně. Z analýzy finanční struktury lze zjistit, že má v průběhu let společnost tendenci zvyšovat poměr vlastního kapitálu nad cizími zdroji.

Dále bylo v praktické části představeno, jakým způsobem společnost eviduje své pohledávky v účetnictví. Pohledávky vznikají, stejně jako téměř u většiny dalších společností, na základě vystavených faktur. Zánik se dá také považovat za běžný, protože je způsoben formou úhrady, ve výjimečných případech zápočtem. Spousta účtů v účetnictví týkající se pohledávek je bez analytického rozlišení, například účet 311 – Pohledávky z obchodních vztahů. Pro lepší přehled bych konkrétnější členění mohla jen doporučit. Vzhledem k tomu, že společnost provozuje svou obchodní činnost jak v Česku, tak i zahraničních zemích, nabízely by se různé možnosti analytického rozlišení tohoto účtu. Členění by mohlo být například jednoduše rozlišeno pouze na pohledávky tuzemské a zahraniční, případně zahraniční pohledávky konkretizovat analytikou dle jednotlivých zemí.

Při analýze struktury pohledávek v rozvaze se ukázalo, že většina veškerých pohledávek společnosti je tvořena z obchodních vztahů. Zajímavější pohled byl ovšem na evidenci pohledávek z pohledu doby splatnosti. Na základě časového rozboru bylo zjištěno, že velký

problém byl v roce 2020, kdy pohledávky po splatnosti tvořily přes 66 % celkové hodnoty. Dle rozdělení podle doby, jak dlouho po splatnosti uplynulo, je patrné, že největší část v tomto období tvořily pohledávky po splatnosti déle než 1 rok. Druhou nejvyšší část pohledávek po splatnosti tvoří ty s uplynulou lhůtou delší než 30 dnů. Důležité je si všimnout, že i když celková výše pohledávek nějak zásadně nekolísá, podíl pohledávek po splatnosti se rychle snižuje a v posledním ze tří sledovaných období už tvoří něco přes jednu třetinu. Zde je ale také podstatné zmínit, že pro spoustu společností byla zrovna analyzovaná období problémová z důvodu covidové pandemie v letech 2020 – 2021 a také válečného konfliktu na Ukrajině od roku 2022.

Analýza likvidity ukázala, že společnost nemá velký problém a je schopna uspokojit své věřitele a závazky. Ve všech třech stupních jsou výsledné hodnoty společnosti mírně vyšší, než doporučované. Druhým využitým poměrovým ukazatelem byla analýza aktivity. Součástí je doba obratu pohledávek, která představuje v podstatě interval, v jakém jsou pohledávky proměněny v peněžní prostředky. Zde je důležité porovnání i s dobou obratu krátkodobých závazků. Při srovnání ukazatelů vyplynulo, že doba obratu krátkodobých závazků je kratší téměř ve všech sledovaných obdobích. To značí fakt, že společnost hradí své závazky dříve, než inkasuje pohledávky od odběratelů. I když rozdíly mezi jednotlivými hodnotami nejsou většinou až tak markantní, i s ohledem na výsledky likvidity, společnosti bych doporučila zapracovat na způsobech, jak získávat platby od odběratelů dříve. V momentě velkého objemu neuhrazených pohledávek hrozí riziko neschopnosti splácet své vlastní závazky a dostávat se do problémů.

Společnost PRESSKAN system, a. s. se snaží problémovým obchodním vztahům předcházet a odběratele si ověřuje už před začátkem smluvního vztahu. Minimální prověření probíhá formou veřejně dostupných registrů a nahlédnutí do účetních závěrek předchozích let. Žádné formy zajištění nebo využívání zástavního práva nejsou společností využívány, důležitý je pro ně ovšem institut záloh. Koncovým zákazníkům je předem vystavena zálohová faktura ve výši 50 – 100 % předpokládané výsledné ceny díla. Pokud jde ovšem pouze o dodání materiálu bez práce, požadují zálohu ve výši 100 % nebo platbu od odběratele hned při převzetí. Tohle je velmi dobře nastavený systém z důvodu, že platby předem pomáhají omezit vznikání problémových pohledávek. V momentě, kdy ale už nějaká vznikne, má společnost nastavený jasný systém upomínání svých odběratelů. V případě neúspěšného kontaktování je využívána i právní kancelář.

V rámci poslední kapitoly praktické části si můžeme všimnout velké hodnoty nedaňového odpisu pohledávek. Tento velký odpis byl způsobený zejména vyhlášeným sankcím vůči Rusku, a společnost měla téměř jistotu, že od svých ruských odběratelů v budoucnu k úhradě nedojde. Pro omezení dalších takových situací můžu doporučit rozšíření institutu záloh a plateb předem vůči zahraničním odběratelům.

Ráda bych zmínila, že společnost má nastavený určitý systém prevence vzniku problémových pohledávek a jejich případného řešení. Výše pohledávek po splatnosti je i přes tento fakt poměrně vysoká, takže by bylo dobré se zaměřit na jeho důslednější dodržování. Jak již bylo zmíněno předem, pro lepší přehlednost bych doporučila konkrétnější evidenci pohledávek z obchodních vztahů v účetnictví. Mým dalším doporučením pro společnost jsou vyšší požadavky na platby předem od zahraničních klientů nebo těch s určitým rizikovým faktorem.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla analýza systému řízení pohledávek ve vybrané společnosti, jeho zhodnocení a následné doporučení pro jeho zefektivnění.

Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část byla zpracována na základě rešerše odborných literárních a elektronických zdrojů. V první části se teorie zabírala základním vymezením pohledávek a jejich zachycení v účetnictví. Další významnou část tvořily informace o řízení pohledávek ve společnosti, jak předcházet pohledávkám po splatnosti případně jak řešit jejich vymáhání. Poslední část teorie je zaměřena na vybrané ukazatele a postupy finanční analýzy. Nabyté poznatky posloužily ke zpracování části praktické.

V rámci praktické části byla úvodem představena základní charakteristika vybrané společnosti, kterou je PRESSKAN system, a. s. Krátce byla také uvedena historie společnosti a organizační struktura. Součástí tohoto úvodu byla také provedena analýza majtkové a finanční struktury. Dále už se práce zaměřila na pohledávky, jejich zachycení v účetnictví a také strukturu. Následně byla provedena analýza poměrových ukazatelů, konkrétně likvidity a aktivity. Důležitou částí bylo také představení systému, jakým se společnost preventivně chrání před vznikem problémových pohledávek a jak případně řeší vymáhání plateb od odběratelů.

Na závěr byla analytická část shrnuta a také byla učiněna určitá doporučení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARTUŠKOVÁ, Zuzana. *Jak řešit pohledávky*. Online. Portál POHODA. ©2021. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/jak-resit-pohledavky/>. [cit. 2024-05-15].

BAŘINOVÁ, Dagmar a VOZŇÁKOVÁ, Iveta. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. 3., rozš. vyd. *Finance pro praxi*. Praha: Grada, 2007. ISBN 9788024718163.

BOHÁČKOVÁ ŠVÁBOVÁ, Jana. *Průvodce věřitele: praktické a přehledné postupy*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-1228-9.

BREALEY, Richard A.; MYERS, Stewart C. a ALLEN, Franklin. *Principles of corporate finance*. 11th ed. The McGraw-Hill/Irwin series in finance, insurance, and real estate. New York: McGraw-Hill/Irwin, c2014. ISBN 9780078034763.

BRYCHTA, Ivan; BULLA, Miroslava; KUCHAROVÁ, Ivana; PILAŘOVÁ, Ivana; PŠENKOVÁ, Yveta et al., 2023. *Meritum Účetnictví podnikatelů 2023*. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-641-9.

Čtvrtstoletí vývoje a dodávek tlakových kanalizací. Online. Stavebniserver.com. ©2021. Dostupné z: <https://www.stavebniserver.com/zpravodajstvi/architektura/projekty-tzb-voda-vytapeni-plyn/ctvrtstolet-vyvoje-a-dodavek-tlakovych-kanalizaci/>. [cit. 2024-05-15].

DOLEČEK, Marek. *Zajištění a utvrzení pohledávek*. Online. BusinessINFO.cz. ©2022. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/pohledavky-ppbi/2#zajisteni-a-utvrzeni-pohledavek>. [cit. 2024-05-15].

DOLEČEK, Marek. *Zánik pohledávek*. Online. BusinessINFO.cz. ©2022. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/pohledavky-ppbi/3/#zanik-pohledavek>. [cit. 2024-05-15].

DUŠEK, Jiří. *Podvojně účetnictví nejen pro samouky*. Grada, 2023. ISBN 978-80-271-5051-9.

KALENSKÝ, Michal. *Jak postupovat při vymáhání pohledávek*. Online. JUDr. Michal Kalenský. ©2021. Dostupné z: <https://www.ak-kalensky.cz/jak-postupovat-pri-vymahani-pohledavek/>. [cit. 2024-05-15].

KNÁPKOVÁ, Adriana; PAVELKOVÁ, Drahomíra; REMEŠ, Daniel a ŠTEKER, Karel. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady. 3., kompletně aktualizované vydání. Prosperita firmy.* Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 9788027105632.

KORBELOVÁ, Miluše. *Inventarizace a vybrané účetní jednotky.* Praha: Luca Audit, 2022. ISBN 978-80-11-00887-1.

MARTINOVIČOVÁ, Dana; KONEČNÝ, Miloš a VAVŘINA, Jan. *Úvod do podnikové ekonomiky: 2., aktualizované vydání.* Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2034-5.

NOVOTNÝ, Pavel. *Účetnictví pro úplné začátečníky 2023.* Grada, 2023. ISBN 978-80-271-3979-8.

PERTHEN, Ervín. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi. Právo prakticky.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-952-6.

PEVNÁ, Jana. *Vybrané kapitoly z finančního řízení firmy. 2. přepracované a rozšířené vydání.* Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2021. ISBN 978-80-245-2419-1.

PILÁTOVÁ, Jana a RICHTER, Jaroslav. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory, daňová a účetní problematika, vybraná související ustanovení. 2. vyd.* Účetnictví. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 9788072636785.

PREUSS, Ondřej. *Vymáhání pohledávky.* Online. Dostupný advokát. ©2023. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/vymahani-pohledavky#prvni>. [cit. 2024-05-15].

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza - 7. aktualizované vydání: metody, ukazatele a využití v praxi.* Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3124-2.

SKÁLOVÁ, Jana. *Daně v účetnictví, 2. vydání.* Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-344-9.

ŠANTRŮČEK, Jaroslav a ŠTĚDRA, David. *Pohledávky, jejich cese a hodnota. 3., aktualiz. vyd.* Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 9788024519203.

ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. *Účetnictví podnikatelských subjektů II.* Series of Economics Textbooks. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. ISBN 9788024831411.

ŠTEKER, Karel a OTRUSINOVÁ, Milana. *Jak číst účetní výkazy: Základy českého účetnictví a výkaznictví - 3., aktualizované vydání.* Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3184-6.

VLČKOVÁ, Miroslava. *Základní principy a postupy v účetnictví.* Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-928-4.

VOCHOZKA, Marek a KOL. *Finance podniku: Komplexní pojetí*. Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3267-6.

Vymáhání pohledávek s vysokou úspěšností. Online. AKVIN. [©2024?] Dostupné z: <https://akvin.cz/vymahani-pohledavek/>. [cit. 2024-05-15].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Logo PRESSKAN system, a. s. (interní zdroj společnosti)	33
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Podíl jednotlivých společníků na základním kapitálu společnosti	35
Tabulka 2 Vybrané položky aktiv a pasiv z rozvahy společnosti.....	37
Tabulka 3 Horizontální a vertikální analýza majetkové struktury společnosti.....	38
Tabulka 4 Horizontální a vertikální analýza majetkové struktury odvětví CZ-NACE 28 ..	38
Tabulka 5 Horizontální a vertikální analýza finanční struktury společnosti	39
Tabulka 6 Horizontální a vertikální analýza finanční struktury odvětví CZ-NACE 28	39
Tabulka 7 Struktura pohledávek v rozvaze společnosti.....	42
Tabulka 8 Struktura pohledávek společnosti dle doby splatnosti.....	43
Tabulka 9 Analýza výnosů společnosti v letech 2020 - 2022.....	44
Tabulka 10 Analýza likvidity společnosti a odvětví CZ-NACE 28	45
Tabulka 11 Analýza aktivity pohledávek společnosti (v tis. Kč)	46
Tabulka 12 Analýza aktivity pohledávek odvětví CZ-NACE 28 (v tis. Kč).....	46
Tabulka 13 Analýza aktivity krátkodobých závazků společnosti (v tis. Kč).....	47
Tabulka 14 Analýza aktivity krátkodobých závazků odvětví CZ-NACE 28 (v tis. Kč)	47
Tabulka 15 Tvorba opravných položek společnosti v letech 2019 - 2022	49
Tabulka 16 Rušení opravných položek společnosti v letech 2019 - 2022.....	49
Tabulka 17 Odpisy pohledávek společnosti v letech 2019 - 2022	49

